SAGA JÁTVARÐAR
KONÚNGS
HINS HELGA.

SAGA

JÁTVARÐAR KONÚNGS

HINS HELGA,

UDGIVEN

EFTER ISLANDSKE OLDBÖGER

AF

DET KONGELIGE

NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

KJÖBENHAVN.

TRYKT HOS J. D. QVIST.

1852.

SAGA JÁTVARÐAR KONÚNGS HINS HELGA, udgiven efter islandske Oldböger i Grundtexten med dansk Oversættelse af C. C. Rafn og Jon Sigurdsson.

To af de engelske Konger af Navnet Edvard ere ophöiede i Helgenes Tal; den ene, som almindelig kaldes Edvardus martyr, og hvis Dödsaar angives at være 978, er i Helgen-Registrene hensat til 18de Marts; den anden, sædvanlig benævnt Edvardus Confessor, har i Helgen-Registrene to Festdage, den ene 5te Januar, den anden (translatio) 13de October; endogsaa til 19de Januar og 18de Februar erindres hans Navn, og de lærde Munke have været i Tvivl om, hvilken af disse tre sidstnævnte Dage der skulde gives Fortrinet, da de alle knytte Erindringen til Optagelsen eller Forflytningen af det hellige Legeme og de dermed forbundne Undergjerninger. Det er den sidste Kong Edvard den Hellige, hvis Levnet berettes i den fölgende islandske Saga.

Det er gaaet den hellige Edvard saaledes som de fleste andre kronede Helgene, at Dommene om deres Charakter og Færd i Livet have lydt ganske forskjelligt fra Politikernes og fra de Geistliges Mund. Men „Kundskab er Magt", og derfor har de Geistliges Stemme oftere og i den længste Tid beholdt Overvægten. Man har ogsaa Beretninger om enten 4 eller 5 forskjellige Behandlinger af hans Levnetsbeskrivelse fra geistligt Standpunkt, som de lærde Benediktinere have kjendt, muligen, ja sandsynligen, have der været endnu flere. De, som omtales, ere fölgende: 1) af Osbertus Clarentius, Prior i Westminster, som til Belönning for sit Arbeide blev befriet for

en Fjerdedags-Feber; 2) en Samling af S. Edvards Mirakler (de miraculis S. Edvardi); 3) en vita Sancti Edvardi, skreven paa Vers af den hellige Ealred til Laurentius, Abbed i Westminster; 4) en vita S. Edvardi af samme Forfatter i Prosa, i 2 Böger, og 5) den af Capgrave, Surius og siden i Bollandisternes store Samling af Acta Sanctorum udgivne Vita S. Edvardi, som af Udgiverne ogsaa tilegnes den hellige Ealred som Forfatter, men dog med nogen Tvivl, og kan ialtfald næppe være den næst foran anförte. — De engelske og normanniske Krönikeskrivere omtale ligeledes Kong Edvard mere eller mindre vidtlöftig, og især er den ærværdige Wilhelm af Malmesburys Charakteristik af ham interessant. „Den Mand var", siger han, „paa Grund af sine simple Sæder kun lidet skikket til at regjere, men han var hengiven til Gud, og derfor styrede Gud ham. I hans Tid var alt roligt, baade ude og hjemme, alt stille; noget der var saa meget mere forbausende, som han var selv saa fredsom, at han ikke engang kunde med eet haardt Ord stöde den usleste Stodder[1]". En fattig Almuesmand forstyrrede engang hans Jagtfornöielse — hans kjæreste og daglige Tidsfordriv — Kongen blev vred paa ham og sagde: „Ved Gud og den hellige Jomfru! jeg skal nok en anden Gang gjöre dig ligesaa megen Fortræd, hvis jeg kan". — Den ærværdige Munk finder dette Træk saa mærkeligt, at han udraaber: „Hvilken Mand! som saaledes kunde glemme sin kongelige Magt, at han kunde drage i Tvivl, om han kunde gjöre en simpel Bonde nogen Fortræd!" — Men desuagtet, siger han, var han

---

[1]) (Edvardus) Vir propter morum simplicitatem parum imperio idoneus, sed Deo devotus, ideoque ab eo directus. . . . . Omnia domi, forisque quieta, omnia tranquilla; quod eo magis stupendum, quia ita se mansuete ageret ut nec viles homunculos verbo lædere posset. *Wilhelm af Malmesbury* de gestis regum Anglorum, *hos* Savile fol. 44b.

dybt agtet blandt Undersaatterne, og höiligen frygtet i Udlandet[1]. — Vi tilföie Beskrivelsen af Kong Edvards Personlighed, som lyder saaledes: „Erat diseretæ proeeritatis, barba et capillis eygneus, faeie roseus, toto corpore lacteus, membrorum habitudine eommoda peridoneus"[2].

Forfatteren af den islandske Saga har ikke ligefrem fulgt nogen af de Kilder, vi nu kjende. Hans Bearbeidelse synes at være bygget paa Bekjendtskab med flere Kilder, hvoraf han efter Skjön, maaskee efter Hukommelse tildeels, har opskrevet hvad der forekom ham det mærkværdigste. Dette synes ogsaa antydet paa det Sted, hvor han omtaler sin Mangel paa nöiagtigt Kjendskab og Fjernheden fra Sagaens egentlige Hjem. Dog findes flere Træk at stemme i Hovedsagen, tildeels endog temmelig nöiagtig med den trykte vita S. Edvardi, som tilegnes den hellige Ealred, nogle med Beretningerne hos Wilhelmus Gemmeticensis og Orderieus Vitalis, og i Sagnet om de Syv Sovere (men ellers ikke) stemmer Sagaen paa en saa paafaldende Maade med Wilhelm af Malmesbury, at man maatte troe at dette Afsnit var ligefrem taget af ham.

Med Hensyn til Tiden og Stedet, hvor denne Saga er forfattet, da kunde man maaskee ved Paaberaabelsen af Gizur Hallsson († 1206) ledes til at antage, at Sagaen er skreven i det trettende Aarhundrede; men dette behöver dog derfor ikke at være Tilfældet, og selve Paaberaabelsen af Gizur, som en bekjendt Autoritet, kunde ligesaa let hidröre fra 14de Aarhundrede; men senere end 1350 synes den dog ikke at være skreven, hvilket saavel dens Sprog som Haandskrifternes Beskaffenhed vise. — De Haandskrifter, hvori den findes, synes med temmelig

---

1) Erat interea ejus apud domesticos reverentia vehemens, apud exteros metus ingens, *Wilh. Malmesb. paa anf. Sted.* — 2) *Wilhelm af Malmesb. paa anförte Sted* fol. 51.

Sikkerhed at pege paa Stedet, hvor den er bleven til. Det ene Haandskrift er Flatöbogen, hvis Tidsalder er vis (henved 1387) ligesom ogsaa at den er skreven for den i sin Tid mærkelige Mand og store Ven af Literatur og boglig Dannelse, Jón Hákonarson i Víðidalstúnga, Húnavatns Syssel, i Island, Sönnesön af den i sin Tid ogsaa i Norge bekjendte Gizur galli[1]. Det andet Haandskrift er en Samling af de islandske hellige Biskoppers Sagaer (Jon, Gudmund og Thorlak), deriblandt den hellige Gudmunds, skreven, som man med Visbed veed, af Broder Arngrim paa Thingeyrar-Kloster henved 1350. Vididalstungas Nærhed ved Thingeyrar gjör det höist sandsynligt, at Jón Hákonarson og hans afskrivende Klerke derfra have hentet det betydeligste af hvad de önskede at opbevare, og vi see af andre Træk, at Munkene paa Thingeyrar-Kloster (hvoraf nogle, som Gunnlaug Leifsson, Odd Snorrason, Karl Abbed o. fl. vare udmærkede Mænd og Forfattere) have været i Besiddelse af engelsk Literatur. Vi nöies kun med til Exempel at anföre, at Merlin er oversat af Gunnlaug Leifsson i Begyndelsen af 13de Aarhundrede, og den hellige Dunstans Saga bearbeidet af Broder Arne Laurentiusson henved 1330. Disse Facta gjöre det efter vor Formening höist sandsynligt, at Sagaen er forfattet paa Thingeyrar Kloster, næppe senere end 1350. P. E. Müller har i sit Sagabibliothek 3 D. 380-386 meddeelt et kort Uddrag af Sagaen, hvilken han betegner som „indeholdende en Blanding af Legender, uhjemlede Sagn og historiske Minder".

Vi have ved denne Udgave kun benyttet de to nys-

---

[1]) Af flere islandske Sagaer findes Exemplarer, hvori Slægtregistre föres til denne Jón Hákonarson; disse Exemplarer have nemlig hört til hans Bogsamling (see f. Ex. Flóamanna s. i Grönlands historiske Mindesmærker II, 175).

anförte Haandskrifter, da de övrige tydelig skjönnes at stamme derfra. Selv imellem disse to er der saa ubetydelige Afvigelser, at de tydeligen henpege paa een fælles Original.

1. Det Haandskrift, som her er lagt til Grund for Texten, er blandt „Islandica Nr. 5 i fol." i det Kongelige Bibliothek i Stockholm, som velvilligen er laant herhen til Afbenyttelse. Dette Haandskrift (her benævnt *S*), som er paa Pergament, bestaaer af 71 Blade i störste Qvartformat, med 2 Spalter Text paa Siden, 40-52 Linier i hver Spalte. Bogen indeholder, som bemærket, Guðmundar saga góða Hólabiskups, Jóns saga helga Hólabiskups, Þorláks saga helga biskups í Skálholti. Edvards Saga er den sidste i Bogen, og synes skreven med en Haand fra 14de Aarhundredes Slutning, de foregaaende Sagaer maaskee lidet för. Den optager her kun 2 Blade og omtrent en Spalte, og har Capitelinddeling med farvede Begyndelsesbogstaver men aaben Plads for Overskrifter. En nyere Haand har tilföiet Capiteltallene 1-10. Haandskriftets Skrivemaade er her i de fleste Henseender fulgt, kun er ð brugt her, som ikke findes i Codex, i og j, samt u og v adskilte og Accenter og Interpunction sat, for at lette Læsningen saameget som kan forenes med Haandskriftets nöiagtige Gjengivelse. I Codex findes enkelte Accenter anvendte, men uden nogen fast Regel; saaledes finder man vel lágu, men ogsaa Dánaher, framkvęmdáʀ, hvor Accenten over a ingen Betydning kan have; ligeledes anvendes ó *baade for* ó: tók, móti, bót, skógi, dóm, dó, abóte, stólkonungr, Glócester, *og for* o: bórde, kóma; *og for* ö: óngvan, hóndina, hófdingia, sógn; *hyppigst forekommer* or, nockur, *men stundom ogsaa* ór, nóckur. Vi have derfor ikke taget i Betænkning at anvende de sædvanlig brugte Accenter og ligeledes forandret o til ö, hvor det er denne Lyd, som derved betegnes; derimod have vi beholdt au paa de en-

kelte Steder, hvor den samme Lyd betegnes saaledes: aull, aufundsamt, aufugr, Maurukaura, Haurdaknut; á er meget ofte udtrykt ved au, et enkelt Sted finder man ogsaa ú betegnet ved to u: uut; æ skrives stundom med ę. Fremdeles ere enkelte andre fornödne Ændringer foretagne, f. Ex. naar herr og ger findes skrevne h''r og g''r, hvilke Ord altsaa, om man vilde oplöse Abbreviaturen efter de sædvanlige Regler, maatte skrives med 3 r.

For at oplyse Skriftens Beskaffenhed i denne Oldbog have vi tilföiet (tab. I) et nöiagtigt Facsimile, taget af fol. 69a, förste Spalte, Linie 1 til 32; begyndende i Cap. 1 med Ordene *Emma drottníngh dótter* Rikarðar hertoga af Normandí og sluttende med: bljóp hann síðan á hest sinn ok reiþ *brott skyndiliga*. Sagaens Titel findes ikke i *S*.

De övrige Haandskrifter, som kunne henföres til denne Classe, ere: a) Nr. 55 i folio blandt Papirshaandskrifterne i det Kongelige Bibliothek i Stockholm, skreven af Helge Olafsson (Præst til Stad i Hrutafjord 1689 til sin Död 1706) i Aaret 1688; Sagaen er her deelt i 10 Capitler og har Titelen: „Þáttr af Vilhjálmi bastarði og Englakonúngum". — b) Nr. 663a i den Arnamagnæanske Samling med lignende Overskrift (Þáttr af Vilhiálmi bastarði og nokkrum öðrum Englakonúngum), og fra omtrent samme Tidsalder, skreven med god og tydelig Haand (fljótaskript) og inddeelt ligeledes i 10 Capitler med Overskrifter, öiensynlig dannede af Afskriveren. Ifölge Arne Magnussons egenhændige Vedtegning er den „af membranâ eptir sögu Þorláks helga í Svíaríki", altsaa uden Tvivl en Afskrift, som Helge Olafsson har medbragt fra Sverige og siden overladt Arne Magnusson. Afskriften er iövrigt unöiagtig, og skjönt Arne Magnusson overalt har tilföiet afvigende Læsemaader mellem Linierne, har Texten kun lidet vundet derved, da disse Læsemaader kun ere tagne af Nr. 663b. — c) En latinsk Oversættelse af denne Bearbeidelse findes, endog in

duplo, i det Kongl. Bibliothek i Stockholm Nr. 26 i folio paa Papir, med Titelen: „Vilhelmi bastardi et quorundam aliorum in Anglia regum res gestæ", inddeelt i 9 Capitler.

2. Den bekjendte saakaldte Flatöbog (Flateyjarbók) i det store Kongelige Bibliotheks Gamle Kongelige Samling Nr. 1005 i fol. (her benævnt *F*). Sagaen findes her paa Spalte 852-856, med Capitelinddeling, röde Overskrifter og farvede Initialer. Dette mærkelige Haandskrift er flere Gange saa nöie beskrevet, at vi her ikke finde Gjentagelse nödvendig; kun bemærkes, at dens afvigende Læsemaader her anföres fuldstændigen, for saavidt de ansaaes at være i en eller anden Henseende af Betydning. Da der kun meddeles Varianter af dette ene Haandskrift, var det ikke fornödent ved disse overalt at tilföie Mærket *F. u.* bemærker *udelader; t. tilföier; s. saaledes.*

Haandskrifterne i den Arnamagnæanske Samling Nr. 663c med Asgeir Jonssons Haand; i Rasks Samling Nr. 29 med Provst Magnus Snæbjörnssons († 1783) Haand; i den Nye Kongelige Samling Nr. 1148 i folio og 1733 i qvarto, samt i Kallske Samling Nr. 249 i folio, ligesom ogsaa to Afskrifter i Oldskrift-Selskabets Haandskrift-Samling ere saa ligefrem tagne af Flatöbogen, at de ere uden al selvstændig Betydning; derimod har Afskriften i den Arnamagnæanske Samling Nr. 663b med Jon Gizurarsons Haand, altsaa fra omtrent 1630-40, endeel Afvigelser i det enkelte, som gjöre det ikke usandsynligt, at den kun middelbart stammer fra Flatöbogen, muligen gjennem en yngre Membran; men disse Afvigelser ere ligesaalidt som de övriges af nogen Betydenhed for Texten.

Blandt Anmærkningerne ere de enkelte Parallelsteder i de engelske og normanniske Kildeskrifter efterviste.

SAGA JÁTVARÐAR KONÚNGS HINS HELGA.

Hinn helgi Játvarðr konúngr í Englandi[1] var son Aðalráðs konúngs Etgeirssonar[2], [er fyrstr var einn konúngr yfir Einglandi[3]. Af honum heyrði hin*n* helgi[4] Dunstanus biskup eingla söng í lopte á hans burþartíma[5] meðr þeim hætti, at á hans döghum munde heilogh kristne fá frið ok framgáng í Einglandi. Móþer [hins heilagha Játvarðar[6] var Emma drottníngh, dótter Ríkarðar[7] hertoga af Norðmandí; hon var syster Roþberts[8], er kallaþr var diabol*us*[9]; hann lèt hertogadóm *ok* gekk í heremitalíf. [Hinn helgi Játvarþr[10] elskaþi þegar á únga alldri helga kirkju ok tíþagerð, [11]klaustra at vitja, ok þá múnka at elska, er honum þótto helgaster ok siþsamazster, [svá ok ágætar ölmusur at gjöra[12] þeim er voro fátæker ok þurftuger[13]; hann [hafði jafnan ákall til almáttigs guðs í sínum bænum, ok hans heilagra manna[14]; en þó tignaþi hann framarst[15] næst guþe vára frú, *sanctam* Mariam[16], þar næst Petr[17] *postola* sem sinn einkanlegan[18] fóstrföþur, ok Joh*annem*[19] ewangel*istam* svâ sem gæzlumann þess hreina lifnaþar, er hann hèllt alla sína æfvi, þvíat svo segia san*n*fróþer menn, at þær þrjár meyjar, sem hann fèkk sèr til eiginkvenna, hverja epter aþra, hèlldu hreinlífvi af hans fortölum[20] alla sína daga. En epter[21] Roþbert, móþurbróþ*ur*[22]

---

[1]) Edvarðr konúngr hinn helgi, *Begyndelsen i F.* — [2]) Edgeirssunar, *F.* — [3]) *[fra u. F.* — [4]) heilagi, *F.* — [5]) burþardegi, *Födselsdag, F; — Det er en Misforstaaelse, naar P. E. Müller henförer dette til Edvards Födselsstund, thi den hellige Dunstan var död nogle Aar för Edvards Födsel; her maa menes ved Edgars Födsel, under hvis Regjering Dunstan spillede en vigtig Rolle.* — [6]) [Eðvarðar. — [7]) Rikgarðar. — [8]) *skrives* roþb''r *i S;* Roðbertz, *F.* — [9]) d^tt^baul (*d. e.* drabaul *el.* diabaul), *F.* — [10]) [heilagr Eðvarðr. — [11]) hanu fór, *t.* — [12]) [hann gerði

KONG EDVARD DEN HELLIGES SAGA.

Den hellige Edvard, Konge i England, var Sön af Kong Edelred Edgarsson, den förste Enekonge over England. Det var om ham (Edgar), at den hellige Biskop Dunstan hörte Englene synge i Luften, i hans Födselsstund, saaledes, at i hans Dage vilde den hellige Kristenhed nyde Fred og Fremgang i England. Den hellige Edvards Moder var Dronning Emma, Datter af Hertug Richard af Normandiet; hun var en Söster af Robert, som kaldtes Diabolus (Djævel); han nedlagde Hertugværdigheden og blev Eremit. — Den hellige Edvard elskede allerede i en ung Alder den hellige Kirke og Tide-Tjenesten; han holdt af at besöge Klostrene, og at elske de Munke, som forekom ham at være de helligste og sædeligste, samt at skjænke rigelige Almisser til de Fattige og Nödlidende. Ideligen paakaldte han i sine Bönner den almægtige Gud og hans hellige Mænd; men höiest, næst Gud, ærede han vor Frue, Sancta Maria, dernæst Apostelen Peter, som sin særegne Fosterfader, og Evangelisten Johannes, som Bevogter af det rene Levnet han overholdt saa længe han levede; thi paalidelige Mænd berette, at de tre Möer, som han tog til Ægtehustruer, den ene efter den anden, overholdt Kydskheden alle deres Dage, efter hans Tilskyndelse.

---

margar ölmosur. — [13]) Frequentare ecclesiam dulce habuit, crebrius orationibus incumbere, sacris missarum interesse solemniis, visitandis monasteriis operam dare, et quos sanctiores sciebat sibi monachos in amicitiam copulare, *Vita s. Edvardi confessoris, tilegnet St. Ealred i Bolland. Acta Sanct. (5te Januar) Vol. I. Tom. I p 293.* — [14]) [kallaði jafnan á almáttigan guð ok hans helga menn í bænum sínum. — [15]) umfram alla aðra. — [16]) guþs móður, *t.* — [17]) Petrum. — [18]) *u.* — [19]) postola ok, *t.* — [20]) um, *t.* — [21]) þt er, *t. S*, *u. F.* — [22]) *s. F*; móþurbróþer, *S.*

hans, er sik hafði frá skilit ríkino, tók hertogadóm í Norðmandí Viljálmr[1], son hans, er kallaþr *var* bastharð[2], en hann var þó eiginkonuson, ok hèt móðer hans Gunnhilldr, [dótter Etgeirs konúngs, ok[3] var syster Aþalráðs konúngs; en aller hertogar í Norðmandí *fyri* hann voru frillusyner; ok var hann því bastharðr kallaþr sem aller hans forellrar. Þeir gjörðu frið sín í millum Viljálmr bastharðr ok Balldvin[4] hinn[5] millde, greifvi af Flandr, ok hèt greifvin*n* at gipta honum dóttur sína Matthillde; ok sem[6] hertoghin*n* kom til greifvans at sjá júng[7]frúna, ok hann talaðe til hennar blíðliga ok kallaðe hann hana [sína amio[8]; þá svarar júngfrúin: ærr ertu vallare[9], er þú hyggr at ek, komin af konúnga ætt, munu vilja giptaz einum basth*arðe*. Þá reiddiz [þessi hinn úngi[10] hertoghi, ok tók í hár henne, ok felldi hana til jarðar, ok trað hana under fótum, [svâ mælandi[11]: *eigi* er ek[12] basth*arðr* nema at auknefne; hljóp hann síðan á hest sin*n*[13], ok reiþ brott[14] skyndiliga. Greifvin*n* ok hans kona hugguþu júngfrúna ok hèto henne, at þau skylldo gipta hana innan mánaþar hertoga af Saxon. Júngfrú svarar: eingum skal ek giptaz á mínum lífdöghum[15] nema þeim er ek var heitin, þvíat eingi má at [mínum dóme[16] vit hann jafnaz. Epter þetta [sendu þau[17] greifvin*n* m*enn* epter hertoganum at kalla hann aptr. Hertogin*n* hugðe at þeir mundu vilja taka hann aptr með forz, ok af því hjó hann einn þeirra sundr í miðjo eino hauggi; en þeir sögðu at greifvin*n* villdi honum [ekki nema gott[18], [ok festo honum þar til trú sína[19]. Snere hertoghinn þá aftr með þeim [í borgina, ok fagnaþe greifvin*n* honum vel, ok gerþi hann í þeirre ferð Matthillde dóttur sína festar-

---

[1]) Villhjálmr, *stedse i F og senere i S.* — [2]) bastarðr, *overalt i F.* — [3]) [hon. — [4]) Ballduini. — [5]) *u.* — [6]) *er.* — [7]) júm- — [8]) [unnastu sína. — [9]) þinn, t. — [10]) [*u.* — [11]) ok mælti svâ. — [12]) *t. F.* — [13]) ok menn hans, *t.* — [14]) siþan, *t. S;*

Men efter hans Morbroder Robert, som frasagde sig Riget, tog hans Sön Vilhelm Hertugværdigheden over Normandiet; han kaldtes Bastard, skjönt han dog var en Ægtehustrues Sön, og hans Moder hed Gunnhild, Datter af Kong Edgar og Söster af Kong Edelred; men alle Normandiets Hertuger för ham vare Frillesönner, og derfor blev han kaldet Bastard, som alle hans Forfædre. Vilhelm Bastard og Baldvin den milde, Greve af Flandern, gjorde Fred imellem sig, og Greven lovede at gifte ham sin Datter Mathild, og da Hertugen besögte Greven, for at see Jomfruen, og han talte blidt til hende og kaldte hende sin Elskede, da svarede Jomfruen: Tosset er du, din Stodder, at tro at jeg, som er udsprungen af Kongeslægt, vil gifte mig med en Bastard. Da blev den unge Hertug vred, og greb hende i Haaret og trak hende til Jorden og traadte hende under Födder med disse Ord: Jeg er ikke Bastard uden af Tilnavn; derpaa sprang han paa sin Hest og red bort i en Hast. Greven og hans Frue tröstede Jomfruen, og lovede hende at ville gifte hende inden en Maaned med Hertugen af Saxen. Jomfruen svarede: Med ingen skal jeg gifte mig i mine Dage uden med den jeg var fæstet til, thi ingen kan efter min Dom lignes med ham. Derpaa sendte Greven og Grevinden Sendebud efter Hertugen, for at kalde ham tilbage. Hertugen tænkte, at de monne ville tage ham igjen med Magt, og derfor hug han et af Sendebudene midt over med eet Hug; men de sagde, at Greven vilde ham ikke andet end godt, og gave ham derpaa deres Æresord. Hertugen vendte da om med dem, tilbage til Borgen, og Greven tog vel imod ham, og gjorde den samme Gang sin Datter Mathild til Hertugens Fæstemö,[1]

---

u. F. — [15]) lífsdögum. — [16]) [minni hugsan. — [17]) [sendi. — [18]) [gott eina. — [19]) [*u.*

kono hertogans[1], ok veitti brúðhlaup þeirra með hinne mesto vegsemd[2], ok fór *hertoginn*[3] síþan heim í Norðmandí[4].

2[5]. Nú er at [segja frá hinum helga Játvarðe konúngi, at aull kristne í Einglandi gladdiz af því frelse, er þeir höfðu feingit[6] efter Knút konúng[7] at taka Játvarð til konúngs[8], er kominn var af[9] fornri [konúngaætt í Einglandi[10]; [því at í hans kórónan[11] fèkk heilögh kirkja frealse, ok höfðíngjar framgáng, en alþýþan friþ ok frelse[12], [13]víkíngar ok ráns[14]-menn niðran ok refsíng. Marger luter urðu merkiliger[15] í hans lifnaðe[16] um [jarteiknagerðer hans[17] ok spádóm, [þótt vjer kunnom fátt frá at segja saker fáfræði[18] ok fjarlęgðar[19]. Þat [bar til[20] á einn hvítasunnodag, [21]at Pètrs kirkju í Vestmyst[22], [er hinn helgi Játvarðr hlýddi þar hátíðligri messo[23], skrýddr öllum krúnuklæþum, [at þá er *prestrinn* upphèllt vârs herra líkam[24], kom at honum[25] hlátr *svâ* mykill, at aller undruþuz er hjá voro. Efter messuna spurþu [hann menn[26], hvat er volldi þeim fáheyrþa hlátri. Konúngr svarar: Danakonúngr bjóz með útalligum her ok skipafjölda at herja á vârt land, ok svo[27] sem hann skylldi

---

[1]) *rettet;* greifvans, *S.* — [2]) [ok í þessi ferð gerði Villhjálmr bastarðr brúðkaup til júmfrú Mathilldar. — [3]) *tilföiet.* — [4]) *Hermed fortjener at jevnföres fölgende Sted hos Wilhelm Gemmet.:* „Jam duce juvenili robore vigente, transcensis annis adolescentiæ coeperunt optimates ejus de successione prolis cum eo attentius tractare. Audiens autem Baldvinum Flandris comitem quandam habere filiam regali ex genere descendentem, nomine Mathildem, corpore valde elegantem, animoque liberalem, hanc suorum consultu missis legatis, a patre petiit uxorem. Ex cujus proposito animi Balduinus satrapa admodum gavisus, non modo petitam dari decrevit, verum etiam cum muneribus innumeris eam ad usque Oucense castrum adduxit. Ubi dux militum stipatus catervis advenit, illamque sibi jure conjugali despondit, et cum maximo tripudio ac honore Rotomagi moenibus intulit", *Wilh. Gemmet. Hist. Norm. VII, 21, Duchesne VI, 277-8.* — [5]) Frá Eðvarði konúngi, *Capiteloverskrift i F.* — [6]) [víkja söghunni til ens heilaga Ethvarðar konúngs, at þá glöddust allir höfðíngjar með alðýðu í Englandi, er þeir

og holdt deres Bryllup med den störste Pragt, hvorefter Hertugen drog hjem i Normandiet.

2. Nu er at fortælle om den hellige Kong Edvard, at hele Kristenheden i England glædede sig ved den Frihed de havde vundet efter Kong Knud: at vælge Edvard til Konge, som var af Englands gamle Kongeslægt; thi i hans Kroning fik den hellige Kirke Frihed og Hövdingerne Fremgang, men Almuen Fred og Lykke, Vikinger og Ransmænd Nederlag og Straf. Mange mærkelige Tildragelser skete i hans Liv, med Hensyn til hans mange Mirakler og Spaadomme, skjönt vi kunne kun lidet berette derom, paa Grund af vor ringe Kundskab og Fjernhed. Det hændte engang en Pindsedag i Peterskirken i Vestminster, da den hellige Edvard hörte der en höitidelig Messe, iført fuldstændig Kroningsdragt, at da vor Herres Legeme blev oplöftet, kom over Kongen en saa stærk Latter, at alle Nærværende undrede sig derover. Efter Messen spurgte man ham, hvad Aarsagen var til denne sjeldne Latter. Kongen svarede: Danekongen rustede sig med utallig Hær og Flaade til at hærge vort

---

höfðu þat frelsi. — [7]) hinn ríka *ok* sonu hans, *t.* — [8]) í Englandi, *t.* — [9]) rèttri *ok*, *t.* — [10]) [Englakonúnga ætt. — [11]) síðan var hann kórónaðr, ok þar af. — [12]) farsælu. — [13]) útlendir, *t.* — [14]) vondir. — [15]) þeir. — [16]) lífi. — [17]) [hans jarteinir. — [18]) *rettet efter F;* fráfræði, *S.* — [19]) [at sannfróðir menn hafa rita látið á bókum, en fyrir fáfræði vitum vèr varla, hvat fyrr eða síðar hefir verit á hans dögum, ok því segjum vèr þat fyrst er oss þikkir mestrar frásagnar vert, *som sandkyndige Mænd have ladet forfatte i Böger, men af Mangel paa Kundskab vide vi neppe hvad der i hans Dage har tildraget sig för eller senere, og derfor berette vi först det som os forekommer mest værd at fortælle, F, som her har Capitelskifte med Overskrift:* Frá synum Eðvarðar konúngs. — [20]) [var. — [21]) [á einum hvítasunnudegi, sem enn heilagi Jathvarðr konúngr var staddr. — [22]) Vestmusteri. — [23]) *[u. F.* — [24]) [ok hlýddi messu, ok í þann tíma er upp var haldit líkam vors herra Jesú Christi. — [25]) konúnginum. — [26]) [menn hans. — [27]) *s.*

stíga upp í skip sitt af[1] báte, þá fèll hann á kaf ok druknaðe efter[2] rèttum guðs dóme. Þá voru [gerfver sendiboðar[3] sem skjótaz til Danmerkr, ok prófvaðiz[4] þetta allt satt, [efter því[5] sem konúngr hafði sagt[6]. En með því at þesse Danakonúngr er eigi nefndr, þá þikkjaz fróðer menn í Noregs konúngs velldi[7] eigi[8] vita, hverr þesse konúngr hefver verit, nema þat er[9] sagt frá orþum Gizurar Hallzsonar, [eins hins vitrazta mannz[10] á Íslandi, at þesse konúngr hafvi verit Sveinn son Knútz konúngs hins ríka ok Alfífu. Svo bar til enn einn þriþja dag [í jólum[11] á hátíð Jóhannis ewangeliste, sem konúngrinn gekk í processione, skrýddr krúnuklæðum, þá sá hann hjá sèr svo sem einn pílagrímr af Jórsölum kominn, í fögrum búnínghi[12], ok sá pílagrímr bað konúnginn gefa sèr nokkut; en konúngrinn kveðz þar ekki til hafva þat, sem hann mætti gefva honum. Pílagrímrinn mælti: gef mèr nokkut saker[13] þers heilags manns, sem þú ellskar mest; þá mintiz konúngrinn á Johannem ewangelistam[14], er þá var hátíð af[15] halldin, ok gaf pílagríminum krúnugull sitt, ok þá hvarf pílagrímrenn[16]. Nęstu nótt efter birtiz hinn heilagi Jóhannes einum göfgum manni enskum herteknum, er þá[17] hafði ix vetr[18] verit hertekinn[19] af Saracínum[20], ok bauð honum at segja Einglakonúngi, at seálfr Jóhannes ewangelista hafði vitraz honum á [sínum hátíþardegi[21], ok bað hann fá[22] konúngi fingrgull sitt, at [þetta væri satt, ok hann skylldi því síðr ifva[23] er hann sagðe. Þá færði hinn helgi Jóhannes hann á einni [svipan ok skamre[24] stundu heim í Eingland [á sjálfs síns eign[25], ok hann

---

[1]) einum, *t.* — [2]) at. — [3]) [menn sendir. — [4]) reyndist. — [5]) [*u.* — [6]) *Denne Begivenhed berettes paa samme Maade i den Vita S. Edvardi som tilegnes den hellige Ealred, see Vita S. Edvardi c. 3 § 11 i Bolland. Acta Sanct. (5te Jan.) vol. I, t. I, p. 295.* — [7]) ríki. — [8]) víst, *t.* — [9]) helzt, *t.* — [10]) [er vitrastr lögmaðr var. — [11]) [jóla. — [12]) slagníngi. — [13]) fyrir skyld. —

Land, og som han skulde hestige sit Skib fra Baaden, faldt han i Söen og druknede efter retfærdig Guds Dom. Der bleve da i al Hast Sendebud afsendte til Danmark og alt dette viste sig at være sandt, saaledes som Kongen havde sagt det. Men fordi at denne Danekonge ikke nævnes, tykkes sagnkyndige Mænd i Norges Konges Rige ikke at vide, hvem denne Konge har været, kun at det berettes som Yttringer af Gizur Hallsson, en af de kyndigste Mænd i Island, at denne Konge har været Svend, Sön af Kong Knud den Mægtige og Alfifa. Det hændte sig en tredie Juledag, paa Evangelisten Johannes's Festdag, som Kongen gik i Procession, iført Kroningsdragt, da saae han hos sig som en Pilegrim fra Jerusalem, ankommen i en smuk Dragt, og denne Pilegrim bad Kongen give sig noget; men Kongen sagde at han havde der ikke noget ved Haanden, som han kunde give ham. Pilegrimen sagde: Giv mig noget for den Helgens Skyld, som du elsker höiest. Da erindrede Kongen sig Evangelisten Johannes, hvis Höitid dengang holdtes, og skjenkede Pilegrimen sin Kroningsring; og Pilegrimen forsvandt. Deo paafölgende Nat aabenbarede sig den hellige Johannes for en engelsk Krigsfange af höi Byrd, som da havde været ni Vintre fangen hos Saracenerne, og befalede ham at sige til den engelske Konge, at selve Evangelisten Johannes havde aabenbaret sig for ham paa sin egen Höitidsdag, og bad ham give Kongen sin Fingerring, til Tegn paa Sandheden heraf, og for at han saa meget mindre skulde tvivle om, hvad han sagde. Derefter förte den hellige Johannes ham med Et og paa en kort Stund hjem til England paa hans egne Godser,

---

14) postola. — 15) *u.* — 16) at sýn, *t.* — 17) *saaledes F*; þar, *S.* — 18) *u.* — 19) í fánghelsi. — 20) Saracínis. — 21) sinni hátið. — 22) færa. — 23) [hann efaði ekki at þat væri satt. — 24) [*u.* — 25) [til sinna eigna.

war skjótt kendr af sinne húsfrú[1], börnum [ok frændum ok hyski[2], ok hvílldiz hann þann dag hjá þeim. En um morguninn efter fór hann til[3] konúngs, ok [tjáþe konúnginum[4], svo aller menn máttu heyra, þeir er inne voru, þau orð er hin*n* helgi Jóhannes hafðe boðit at hann skylldi konúnginum segja; hann sagðe ok inniliga frá því, hversu hin*n* helgi Jóhannes hafðe fært hann ok leyst hann á einne mómentu af grimmum Sar*a*eina[5] þrældóme. Þetta undruþuz aller, er heyrðu, ok kveyktust einkauliga af þessum hinum fáheyrða atburð til lofs ok ástar vit [hinn helga[6] Joh*ann*em postola ok guðspjallara[7] ok til heilagr*ar*[8] hlýðne vit hinn helga Játvarð konúng[9].

3[10]. [Þat var enn einn tíma á einum páskadegi í Vestmust, þá er hinn helgi Játvarþr konúngr satt under borði[11] kórónaþr í mille margra höfðíngja[12]; en þesser voro ágætaster, Haralldr jarll ok b*isku*p einn ok áhóte ein*n* volldugr. Konúngrinn[13] hugsaþe meir um himneska lute enn jarðneska[14], svâ sem[15] sæi í einn spegil þá undarliga lute, er hann fèkk mykion hlátr af; ok þá er borðin voru í brott tekin, spurþu höfðíngjarner, at hverju hann hefði hlegit; ok svâ sem þeir höfðu leingi at[16] spurt, þá svarar hann: sjö sofvendr, er hvíla í fjallinu Celio[17], ok nú hafa legit .cc. ára[18] á hægri[19] hlið, en er ek tók at hlæja[20], snèruzt[21] þeir á vinstri[22] hlið, ok svâ munu þeir þar[23] liggja [fjögur ár ok $\overset{tigi}{\text{lxxx}}$ ára[24], ok hefver þetta at merkja mikla úhamíogo dauþlighum mö*nn*om, þvíat á þessum [$\overset{tigi}{\text{lxxx}}$ ok iiij[25] árum munu þeir luter[26] fram

---

[1]) hústrú, *F*; ok, *t. F.* — [2]) [*u.* — [3]) Jathvarðar, *t.* — [4]) [náði at tala við hann. — [5]) Saracinis. — [6]) [sælan. — [7]) evangelistam. — [8]) sannrar. — [9]) *Denne Beretning om Ringen og om Evangelisten Johannes's Aabenbaring staaer ogsaa, men noget anderledes, i Vita S. Edvardi, som tilegnes S. Ealred cap. IX § 31 i Bollandisternes Acta Sanct. (5te Januar) vol. I, tom. I p. 300.* — [10]) Fyrirburðir, *Capiteloverskrift i F; i S er intet Capitelskifte.* — [11]) [Jathvarðr konúngr var einn tíma

og blev han snart kjendt af sin Hustru, Börn, Slægtninge og Folk, og han tog den Dag Hvile hos dem. Men den fölgende Morgen gik han til Kongen, og fortalte ham, saa alle kunde höre som der vare inde, de Ord som den hellige Johannes havde befalet at han skulde sige Kongen; han berettede fremdeles omstændeligen, hvorledes den hellige Johannes havde fört ham og löst ham i eet Öieblik af Saraceners grusomme Trældom. Over dette forundrede sig alle, som hörte det, og opmuntredes især af denne sjeldne Tildragelse til at lovprise og elske den hellige Apostel og Evangelist Johannes, og til en sand Lydighed mod den hellige Kong Edvard.

3. ,Engang paa en Paaskedag i Vestminster, da den hellige Kong Edvard sad tilbords med Kronen paa, imellem mange Hövdinger, hvoraf disse vare de ypperste: Jarlen Harald og en Biskop og en mægtig Abbed, tænkte Kongen mere paa de himmelske Ting end paa de jordiske, og det var som han saae i et Speil slige underlige Ting, som fik ham til at lee stærkt; og da Bordene vare borttagne, spurgte Hövdingerne, hvoraf han havde leet, og da de havde længe spurgt derom, da svarede han: Syv Sovere, som hvile i Bjerget Celius, have nu ligget to Hundrede Aar paa höire Side, men da jeg begyndte at lee, dreiede de sig paa venstre Side, og saaledes ville de ligge der i fire og firesindstyve Aar; men dette betyder en stor Ulykke for de dödelige Mennesker, thi i disse fire og firesindstyve Aar ville saadanne Ting hænde, som Gud

---

í Vestmyst ok sat yfir borð. — [12]) þat var á páschadag, *t. her F.* — [13]) Jathvarðr konúngr. — [14]) jarðlega. — [15]) hann, *t.* — [16]) *eftir.* — [17]) Chelio, *F;* Coelio, *Wilh. Malmesb.* — [18]) *saaledes ogsaa Wilh. af Malmesb.; Vita S. Edvardi siger kun* „multos annos". — [19]) *u.* — [20]) *s. F;* hlea, *S.* — [21]) snaruzst. — [22]) *s. F;* hæg, *S.* — [23]) *u.* — [24]) [lxx ok iiij ár, *F; saaledes ogsaa Wilh. af Malmesbury.* — [25]) [*u.* — [26]) allir, *t.*

koma, er guð hefver fyrir sagt, at verða munu *vit* heims enda, at þjóð man upp rísa í móte þjóð[1], ok ríki í móti ríki, ok verða stórer landskjálptar ok drepsótter, hallæri ok himneskar ógner, þvíat nú verðr úfriðr ok or*rost*or [með[2] heiðnum mönnum ok krist*num* mönnum[3]; en kristner menn skulu vinna stundum sigr á heiðnum mönnom. Marga lute sagði [hinn helgi Játvarðr[4] þeim, þá þeir undruþuz, hversu hann mátte vita bæði af pínu .vij. sofenda[5] ok álitum þeirra, ok flest þat sem í öngum bókum stendr áþr[6] af þeim ritað, ok sagði [þeim frá[7] svâ inniliga, sem [hefði oftliga hjá seu[8] sofvindum verit staddr[9]. En [þrír höfðíngjar, er þetta heyrðu ok fyr*r* var getið, Haralldr ok biskup ok ábóte, gjörðu[10] sína sendiboða, jarlinn[11] riddara, biskup klerk, ábóte múnk til keisarans í Miklagarðe; þeir höfðu með sèr brèf ok *presentur* Játvarðar [12]konúngs [til keisarans í Miklagarðe. Miklagarðz[13] keisare tók sæmiliga við þeim, ok sendi[14] til biskups[15] af Effeso[16] með [sínu brèfvi[17], er Girker kalla sakram[18], at hann sýndi sendiboðum[19] Eingla-konúngs líkame [hinna helgu[20] .vij. sofara[21]. Ok biskup gerði svâ, ok prófazist sendiboþum[22] allt [efter því[23] sem hinn helgi Játvarðr konúngr h*a*fði þeim sagt. Þat kvóðuz ok G*ri*kker sverja mega, at þeirra forellrar höfðu svâ sagt, at .vij. sofvarar[24] lægi á hina hægri hlið; en nú sem [prófvaþiz fyrir saker þessa enskra höfðíngja sendiboða[25] lágu þeir á vinstri hlið[26]. Efter þetta kom þat fram skjótt, sem hinn helgi Játvarðr konúngr[27] hafði fyrir sagt um ófrið[28] ok önnur veralldar áfelle, þvíat Agarene,

---

[1]) þjóðu. — [2]) *s.* — [3]) [af heiðnum mönnum á kristna menn, *som Hedningerne paaföre de Kristne, F.* — [4]) [konúngr. — [5]) sofendra. — [6]) *u.* — [7]) [frá þeim. — [8]) *saaledes.* — [9]) [hann hefði optliga seet þá. — [10]) [er þessir þrír höfðingjar höfðu þetta heyrt, gerðu þeir. — [11]) *skrevet* jallrlin *i S.* — [12]) Engla, *t.* — [13]) [*v.* — [14]) þá, *t.* — [15]) erchibiskups. —

har forudsagt at ville komme henimod Verdens Undergang, at Folk vil staae op imod Folk, Rige imod Rige, og der blive store Jordskjælv og Pestsygdomme, Uaar og himmelske Rædsler, thi nu kommer der Ufred og Krige mellem Hedningerne og mellem de Kristne. Mange Ting sagde den hellige Edvard dem, da de forundrede sig over, hvorledes han kunde vide saa vel om de syv Soveres Pine og deres Udseende, og for störste Delen hvad ikke forhen staaer skrevet i nogen Bog om dem, og fortalte dem det saa omstændelig, som om han havde ofte været hos de syv Sovere. Men de tre fornævnte Hövdinger, som hörte dette, Harald og Biskoppen og Abbeden, afsendte deres Sendebud: Jarlen en Ridder, Biskoppen en Klerk, Abbeden en Munk, til Keiseren i Miklagard. De förte med sig Breve og Foræringer fra Kong Edvard til Keiseren i Miklagard. Keiseren i Miklagard modtog dem hæderlig og sendte dem til Biskoppen af Ephesus med sit Brev, som Grækerne kalde „saeram", at han skulde vise den engelske Konges Sendebud de hellige syv Soveres Legemer. Biskoppen gjorde saa, og det viste sig for Sendebudene alt saaledes som den hellige Kong Edvard havde sagt dem. Grækerne bevidnede ogsaa, at de kunde sværge paa, at deres Forfædre havde sagt at de syv Sovere laae paa den höire Side; men nu laae de paa den venstre, saaledes som det viste sig for disse Sendebud fra de engelske Hövdinger. Derefter indtraf snart hvad den hellige Kong Edvard havde forudsagt om Ufred og andre Verdens-Ulykker, thi Agarener,

---

16) *s. F;* Efresu, *S.* — 17) sín brèf. — 18) saeram. — 19) sendimönnum. — 20) [*u.* — 21) sofenda. — 22) *u.* — 23) [*u.* — 24) sofendr. — 25) [prófat var fyrir þá ensku menn, þá. — 26) *Beretningen om de syv Sovere fortælles omtrent som her i Vita S. Edvardi, som tilegnes S. Ealred cap. IX § 30 i Bolland. Acta Sanct. (5te Jan.) vol. I, tom. I p. 300.* — 27) *u.* — 28) þann, *t.*

Arabes ok Tyrker gerðu mykin*n* úfrið í Siría[1], Licía ok minni Asía ok eyddu þar[2] margar borger, Efþesum, Jerúsalem[3] [.vij. ár, ok efter þat næst á öþrum .vij. árum andaþizt páfar[4]: Victor, Stefan*us*, [5]Nicholaus[6].

4[7]. Þat [var einum tíma á miklum[8] hátíðar d*egi*, ok[9] Eðvarþr[10] konúngr heyrði[11] m*esso*, ok stóð nær[12] einn biskup, ok þá er upp var halldet líkama vârs herra, sýndiz konúnginum sem[13] veri einn[14] úngr sveinn barla fagr; [hann bendi þetta biskupi, þá sem konúngi sýndiz honum ok svâ, en eingum fleirum þeim sem nær voro[15]. [Þat var ok annan tíma[16], at Já*t*var*ðr* konúngr sat í hásæti sínu, at einn kryppill[17] lá fyrer herbergissdyrum hans ok sagðe svâ, at Petr p*ost*ole hefði hann þángat sent[18] ok kveþ*it* á at sjálfr konúngr skylldi bera hann til Petrs kirkju, ok hann mundi þá[19] heill verþa. En er þetta var sagt Eðvarþi[20] konúngi, gekk hann til hans, ok heyrði seálfr af [hans munne[21] þessi hans[22] orð. Ok fyrer saker trúfesti ok lítilætis [þá tók hann[23] krypplínginn í faðm[24] sèr, ok [bar hann[25] til Petrs kirkju í Lundúnum, ok setti hann[26] þar niðr; [krypp*ill*inn var þá heill ok rèttr sem laukr[27]. Aller lofuðu guð, [er sá[28] þessa jarteikn[29]. [Svâ bar at ok[30] einn hátíþar d*ag*, þá er Játvarþr konúngr sat yfver borði, at í herbergit komu þrír m*enn*, ok voru ij blinder, en einn hafði eitt auga, ok sá þó lítið [með því[31]; þeir

---

[1]) Syría. — [2]) *u.* — [3]) *saaledes F;* Erúsalem, *d. e.* Èrúsalem, *S.* — [4]) [ok vij ár eftir þetta anduðust iij, á öðrum vij árum. — [5]) ok, *t.* — [6]) „Agareni, Arabes et Turci, alienæ a Christo gentes, Syriam et Liciam et minorem Asiam . . . multas urbes, inter quas et Ephesum, ipsam etiam Hierosolymam depopulati", *o. s. v. Wilh. Malmesb. hos Savile fol. 52; strax efter omtaler han ogsaa de tre Pavers Död:* Victor, Stephanus, Nicolaus. *Af disse Paver döde* Victor II *i 1055*, Stephanus X *1057 og* Nicolaus II i *1061*. — [7]) Frá Edvarði konúngi, *Capiteloverskrift i F.* — [8]) [bar at á nockurum. — [9]) ?er. — [10]) Jath-

Araber og Tyrker gjorde megen Ufred i Syrien, Lycien og Lille-Asien og ödelagde der mange Stæder, Ephesus, Jerusalem, i syv Aar, og der næst efter i andre syv Aar döde Paverne: Victor, Stephanus og Nicolaus.

4. Det var en Tid paa en stor Höitidsdag at Kong Edvard hörte Messen, og der nær ved stod en Biskop; og da vor Herres Legeme blev oplöftet, syntes Kongen som der var en ung Dreng, overordentlig skjön. Han gjorde Biskoppen opmærksom derpaa ved at pege derhen, og saae han da det samme som Kongen, men ingen flere af de Nærværende saae det. Det var og en anden Gang, som Kong Edvard sad i sit Höisæde, at en Kröbling laa udenfor hans Kammerdör, og sagde at Apostelen Peter havde sendt ham derhen, og erklæret, at Kongen selv skulde bære ham til Peterskirken, og da vilde han blive helbredet. Men da dette blev sagt til Kong Edvard, gik han til Kröblingen, og hörte selv disse hans Ord af hans Mund. Og formedelst den stærke Tro og Nedladenhed, tog han Kröblingen i sin Favn og bar ham til Peterskirken i London og satte ham der ned; Kröblingen var da sund og saa rank som en Lögstængel. Alle priste Gud, da de saae dette Jertegn. Det skete og en Höitidsdag, da Kong Edvard sad tilbords, at ind i Salen kom tre Mænd, hvoraf to vare blinde, men den ene havde eet Öie, og saae dog

---

varðr. — 11) hlýddi. — 12) honum, *t.* — 13) þat, *t.* — 14) *u.* — 15) [konúngr vísaði biskupi til þessa stórtákns; sýndiz honum þá svâ sem konúngi, en eingir sá fleiri þessa jarteikn. — 16) [Sá atburðr varð. — 17) kryplíngr. — 18) sendan. — 19) *t. F.* — 20) Játvarð. — 21) [honum. — 22) *u.* — 23) [tekr konúngr. — 24) fáng. — 25) [berr. — 26) *u.* — 27) [þá varð hann þegar alrèttr. — 28) [þeir er sá ok heyrðu. — 29) *Denne Beretning om Kröblingen staaer ogsaa, men noget anderledes, hos S. Ealred cap. VII § 24. Acta Sanct. anförte Sted S. 298.* — 30) [þat var. — 31) *u.*

báðu konúng miskuna sèr, ok sögðu honum vanheilsu sína[1]. Eodvarþr[2] konúngr bað fá sèr[3] handlaugina[4], er hann hafðe tekit epter mat, ok bað þá strykja um augu sèr; ok er þeir höfðu þetta gjört, urðu þeir skjótt heiler, ok fóro fegner íbrott, ok höfðu af[5] heilagleik konúngsins feingit .v. augu. Jafnan[6] feingu *menn* heillsubót af handlaugh hans, ok af því er hann fór höndum um [þá, er sjúker voro[7].

5. [8] Í þann tíma er andaþar voro .ij. eigin[9]konur *Játvarðar konúngs*, [þær er[10] báðar höfðu halldet [sínum meydómi[11] at hans fortölum, [hann fèkk[12] hin*n*ar þriðjo ok var sú dótter Guðina jarls Úlfnaðar[13]sonar, syster þeirra Haralldz[14] ok Tosta[14] ok annara Guþina[15]suna. Tóku þeir[16] feðgar þá virðíngar miklar í Einglandi[17] ok höfðu aller hinu bezto jarlldóma [í Einglandi[18]. Svâ segja einsker[19] m*enn*, at Haralldr[20] Guðinason hafe fræknazstr maðr fæz[21] í Einglandi ok bezstr riddare [hafi verit[22] bęði at fornu ok nýjo[23]. Játvarþr konúngr átte[24] bróður sammæðra, en vèr kunnum *eigi* at nefna föður sveinsins[25], en hann var þó ágætr[26] höfðíngi; en þesse sveinn[27] var kallaþr[28] næst konúngdómi í Einglandi efter *Játvarð*[29], ef hann dæi[30] sonlaus. En er Guðine jarll varð þess varr[31] af dóttur sinne, at hon hèllt hrein-

---

1) *t. F.* — 2) *eller* Eddvarþr, *S.*; *u. F.* — 3) þeim. — 4) handlaug sína. — 5) fyrir. — 6) opt. — 7) [sjúka menn. *Helbredelser med Vadskevandet fortælles hos S. Ealred c. VII § 27, Acta Sanct. anf. St. S. 298; ligeledes, men mindre omstændelig, i Wilh. af Malmesburys Gesta regg. Angll. hos Savile fol. 51 verso.* — 8) *Capitelskifte i F med Overskrift :* Líflát Guðina jarls. — 9) *u.* — 10) [ok. — 11) [skírlífi. — 12) [þá fèck hann. — 13) Ulfnaðrs. — 14) jarls, *t.* — 15) *s. F*; guþin f, *S.* — 16) þá, *t. S.*; *u. F.* — 17) Englandi. — 18) [*u.* — 19) enskir, *F.* — 20) jarl, *t.* — 21) verit. — 22) [*u.* — 23) „Erat enim multum audax et probus, toto corpore pulcherrimus, eloquentia lepidus et

kun lidet dermed. De bade Kongen om Hjelp, og sagde ham deres Sygdom. Kong Edvard bad række sig Skaalen med Vadskevandet, hvori han havde vadsket sig efter Maaltidet, og bad dem stryge deres Öine dermed; og da de havde gjort dette, bleve de snart helbredede, og gik glade bort, og havde for Kongens Helligheds Skyld faaet fem Öine. Tit fik man Helbredelse af hans Vadskevand, og deraf, at han med Hænderne befölede de Syge.

5. Den Tid da Kong Edvards to Ægtehustruer vare döde, som begge efter hans Tilskyndelse havde bevaret deres Kydskhed, giftede han sig med den tredie, som var Datter af Jarlen Godvin Ulfnadsson, Söster til Harald og Toste og de andre Godvins Sönner. Faderen og Sönnerne fik da store Værdigheder i England og havde alle de störste Jarledömmer i Landet. Engelske Mænd berette, at Harald Godvinssön har været den mest fuldendte Krigsmand som nogensinde er födt i England, og den bedste Ridder saavel i ældre som nyere Tid. Kong Edvard havde en Broder af samme Moder, men Ynglingens Fader vide vi ei at nævne, skjönt denne var dog en udmærket Hövding. Men denne Yngling blev anseet for at staae nærmest til Kongedömmet i England efter Edvard, hvis denne döde uden Sönner. Men da Jarlen Godvin fik at vide af sin Datter, at hun bevarede sin Kydskhed formedelst Kong Edvards Tilskyndelse, og at de ikke monne avle nogen Sön, som kunde arve Riget

---

affabilis omnibus". *Wil. Gemmet. VII, 35*; *Duch. VI, 287*; *Order. Vital. l. III, Duch. VI, 500.* — Erat enim idem Anglus magnitudine et elegantia viribusque corporis, animique audacia et linguæ facundia, multisque facetiis et probitatibus admirabilis". *Order. Vital. L. III, Duch. VI, 492.* — [24]) úngan, *t.* — [25]) hans. [26]) mikill. — [27]) maðr. — [28]) *u.* — [29]) bróður sinn, *t.* — [30]) andaðiz. — [31]) víss.

lífvi af fortölum *Játvarðar*[1] *konúngs*[2], ok þau mundu öngvan son eiga[3] til *ríkis* efter hann[4], þá villde hann[5] þar til ráðum ráða, at Haralldr son hans yrði konúngr, er þá þótte mestr atburþar[6]maðr af öllum enskum höfðíngjum. Ok í þann tíma fèkk konúngs bróþer bráþasótt ok dó, ok var hèr um margtalat[7], h*vat* [sv*eininum* yrþi at skaþa[8]. Þat var einn hátíðardagh, at *Játvarðr* k*onúngr* sat yfver borði, ok sat Guðine jarll [á aþra hönd honum[9], en á aþra hönd honum sat einn[10] biskup; ok er m*aðr*[11] bar inn vist[12] fyrer konúng, drap hann fæti ok rasaðe[13] til fallz, ok þá stakk hann niðr öþrum fætinum hart ok studdi sik svâ. *Guðine* j*arll* [tók til orða ok[14] mælti: hlífðe þar nú bróþer bróður; k*onúngr* svarar: eigi hlífer minn bróðer mèr svâ, segir hann. [Guþini svarar[15]: svâ láte guð mik njóta þessa morsels[16], er nú [et ek[17], sem ek rèð eigi dauþa bróður þíns[18], þóttú gruner mik [þar um[19] jafnan; [tók hann síþan morselit[20] af diskinum ok ætlaðe at eta, en konúngr tók [höndina hans[21] um úllliðinn, ok rètti til biskups ok mælti: [22]lávarþr biskup, blezaþu[23]! biskup gjörði svâ. Síþan lagði Guðine jarll bitann í munn sèr ok át; ok er hann villdi svelgja, stóð bitinn[24] í hálse honum, svâ hvorki gekk upp nè ofan[25], ok þar af[26] dó hann[27] þegar

---

[1]) *u.* — [2]) „Ferox dolique commentor Godvinus eo tempore comes in Anglia potentissimus erat, et magnam regni Anglorum partem fortiter tenebat, quam ex parentum nobilitate, seu vi vel fraudulentia vindicaverat. Edvardus itaque, metuens tanti viri potentia lædi, dolove solito, Normannorum consultu, quorum fido vigebat solatio, indignam Aluredi fratris sui perniciem ei benigniter indulsit. Ac ut inter eos firmus amor jugiter maneret, Editham filiam ejus uxorem nomine tenus duxit. Nam revera, ut dicunt, ambo perpetuam virginitatem conservaverunt. Edvardus nempe vir bonus erat, mitis et humilis, jocundus et longanimis, clemens, pauperum tutor, et Anglicarum legum legitimus restitutor. Multotiens divina mysteria vidit, et vaticinia quæ rerum eventu post-

efter ham, da vilde han oplægge Raad til, at hans Sön Harald maatte blive Konge, da han ansaaes for den mest udmærkede Mand af alle engelske Hövdinger. Og ved samme Tid fik Kongens Broder en pludselig Sygdom og döde, og herom blev der talt meget, hvad den unge Mand var död af. Det var en Höitidsdag at Kong Edvard sad til Bords, og Jarlen Godvin paa hans ene Haand, men en Biskop paa den anden; da nu en Mand bragde Maden ind for Kongen, stödte han an med Foden og styrtede fremad og var nær falden, han satte da den anden Fod fast til Jorden og stöttede sig saaledes. Da talte Jarlen Godvin og sagde: „Nu hjalp da den ene Broder den anden". Kongen svarede: „Ikke hjelper min Broder mig saaledes", sagde han. Godvin svarede: „Saa lade Gud mig nyde denne Bidling jeg spiser nu, som jeg raadede ikke din Broders Död, skjönt du stedse har mig mistænkt derfor"; derpaa tog han Bidlingen af Disken og vilde spise, men Kongen greb hans Haand ved Haandledet og rakte til Biskoppen, og sagde: (Herr) Lord Biskop, velsign!" Biskoppen gjorde saa. Derpaa lagde Jarlen Godvin Bidlingen i sin Mund og spiste; og da han vilde svælge den, stod den ham fast i Halsen, saa den gik hverken op eller ned, og deraf döde han strax paa Stedet, og

---

modum comprobata sunt, deprompsit, regnumque Anglorum fere XXIII annis feliciter rexit. *Wilh. Gemm. a. St. VII, 9. Duschesne. VI, 271.* — [3]) *t. F.* — [4]) sik. — [5]) Guðini jarl. — [6]) ágætis. — [7]) margrætt. — [8]) [sveini þessum mundi at bana hafa vorðit. — [9]) til annarar handar konúngi. — [10]) *u.* — [11]) skutilsveinn, *Bordsvend.* — [12]) disk. — [13]) náliga, *t.* — [14]) [*u.* — [15]) [þá svarar jarl. — [16]) morsel-it, *er uden Tvivl ligefrem taget efter det latinske* morsellum, *dimin. af* morsum, *en Bid*, = bitlíngr. — [17]) [ætla ek at eta. — [18]) þínum. — [19]) [um þat. — [20]) [síðan tók jarl morsel. — [21]) [hönd jarls. — [22]) herra, *t.* — [23]) sagði konúngr, *t.* — [24]) hann. — [25]) niðr. — [26]) *u.* — [27]) jarl.

í stað, ok var dreginn [uut[1] or hásætino aufugr[2] fyrer hræfugla; en þó var hann grafinn síþan til kirkju at bæn frænda sinna ok vina[3].

6. [4]*Játvarðr konúngr* hugsaþe svâ epter, at honum þótte hertogi Viljálmr[5] bastharð[6] næst konúngdómi í Einglandi efter sik, bęði fyrer þess[7] saker, at hann var kominn frá Einglakonúngum[8] ok náinnar frændsemi, er var í mille *þeirra*. Þat var [einn tíma[9], er Já*t*varðr átte samtal[10] við alla [hina stęrstu[11] höfðíngja[12], lèt hann alla[13] sverja sèr[, fyrst Guðina *sonu* ok alla þar með[14] aþra, at þeir sk*ylld*u öngvan konúng taka epter hann[15] nema Viljálm basthard. En þat var nokuru síþar, er H*aralldr*[16] *Guðinason* fór at er*endum* sínum suþr um sjó, ok gaf[17] eigi aftr[18] fyrer andviðrum[19], þá kom hann [á fund[20] Vilh*jálms* her*toga*[21], ok dvaldiz með honum um hríð; þá veitti [hann ok[22] V*ilhjálmi* svardaga til þess, at hallda eigi ríki móte honum[23], þá er J*átvarðar* ko*núngs* miste við. Þat er ok sumra[24] manna sögn, at þá festi hann[25] dóttur h*ertogans*[26], ok rauf [sjálfr þau[27] festarmál. Þá er Já*tvarðr* k*onúngr* hafði ráðit Einglandi [.iij. ár ok .xx.^gu hann var staddr í Lundúnum, þá tók hann sótt[28] á jólum, ok kallar þá til sín marg*a* höfðíngja, ok lýsti þá enn því, at Vilhj*álmr* sk*ylldi* k*onúngr* vera efter hann í Englandi[29]; en er sóttin tók at þreyngja[30]

---

1) s. — 2) [öfugr or hásæti ok út. — 3) *Godvins Död af Mundbiden berettes paa en meget lignende Maade i Ealreds vita S. Edvardi c. VIII, § 29, Acta Sanct. anf. St. S. 299. Henrik af Huntindon Hist. libr. VI hos Savile fol. 210 omtaler ligeledes denne Begivenhed i Kong Edvards 12te Aar. — Richard af Hovedene beretter kun at Godvin er död under Maaltidet. Andre Krönikeskrivere bruge dunkle Udtryk, kun Ingulphus siger ligefrem:* „Anno dom. MLIII cum Godwinus comes in mensa regis de nece sui fratris impeteretur, ille post multa sacramenta tandem per buccellam deglutiendam abjuravit; et buccella gustata continuo suffocatus interiit". *Ingulphus Hist. Croyland. i Rerr. Anglicc.*

blev dragen ud fra Höisædet baglængs til Rovfuglene; men dog blev han siden begraven i Kirke efter hans Frænders og Venners Bön.

6. Kong Edvard var af den Tanke, at han ansaae Hertug Vilhelm Bastard for den nærmeste Arving til Kongedömmet i England efter sig, baade paa Grund af at han nedstammede fra de engelske Konger, og paa Grund af det nære Slægtskab, som var imellem dem. Det var engang, som Edvard havde Samtale med alle de ypperste Hövdinger, da lod han alle sværge, först Gudines Sönner og dermed alle andre, at de skulde ingen tage efter ham til Konge uden Vilhelm Bastard. Men noget senere skete det, at Harald Godvinsön reiste i Forretninger syd over Havet, og kunde ikke komme tilbage for Modvind; da besögte han Hertug Vilhelm og opholdt sig hos ham en tidlang; da aflagde han og til Vilhelm den Ed, ikke at ville holde Riget imod ham, naar Kong Edvard faldt fra. Det berettes og af nogle, at han forlovede sig da med Hertugens Datter, og slog selv op dette Giftermaal. Da Kong Edvard havde raadet for England i tre og tyve Aar, opholdt han sig i London; han faldt da i en Sygdom i Julen, og kaldte til sig mange Hövdinger, og erklærede da fremdeles, at Vilhelm skulde være Konge efter ham i England. Men da Sygdommen havde grebet ham saa

---

Scriptores, *ed. Fell. Oxon.* ***1684*** *fol. S.* ***66.*** — 4) Enn heilagi, *t.* — 5) Vilhjálmr, *stedse.* — 6) bastarðr. — 7) þær. — 8) ætt Englakonúnga. — 9) eitt sinn. — 10) tal. — 11) [*u.* — 12) í Englandi, *t.* — 13) þá. — 14) [eiða syni Guðina jarls ok þar með alla. — 15) í Englandi, *t.* — 16) jarl, *t.* — 17) honum, *t.* — 18) til Englands, *t.* — 19) mótviþri. — 20) [*t.* — 21) bastarðar. — 22) [Haraldr. — 23) i Englandi, *t.* — 24) nokkura. — 25) sèr júmfrúna. — 26) Vilhjálms. — 27) *s. F*; [þau sjálfr, *S.* — 28) [xx ok v aar tók hann sótt í Lundúnum. — ***23*** *Aar*, ***6*** *Maaneder*, ***27*** *Dage ifölge vita Edv. c. XI*, *§* ***36***, *Acta SS. S.* ***301.*** — 29) *saaledes skrevet her og flere Steder.* — 30) þröngva.

h*onum svá*, at [lítið var[1] mál, segja menn at Haralldr[2] lýste yfver hann, ok skírskotaþe þá síþan[3], at k*onúngr* hefði[4] gefit h*onum*[5] [r*íkit* efter sik[6] í Einglandi. *Jatvarðr* k*onúngr* andazist[7] litlu síþar, ok var grafinn[8] [í Englandi[9] í Lundúnum [í Pálskirkju[10]. H*ann* skein þegar jar*teinum* efter dauþa sinn sem áðr, ok lá í jörðu allt [til þess[11] er [hinn helgi[12] Thomas er*kibiskup* tók hann upp ok lèt[13] leggja [í virðoligt[14] skrín.

7. [15] Með því at Haralldr[16] Guðinason var stórættaðr í E*nglandi*, [en sjálfr[17] mannaþr forkunnar[18] vel, en l*an*dzstjórnarm*önnum*[19] þótti þúngt at gánga under r*íki* útlendra höfðíngja, þá tóku þeir Har*alld* til konúngs, ok var hann vígðr undir kórónu, sem [siðvenja var[20] til enskra höfðíngja[21]. [Hèr var ekki vit hafðr[22] Toste[23] bróðer hans, [en var[24] ellri, ok þóttiz[25] hann því nær k*onúng*dóme, fann hann þá Har*alld bróður sinn*, ok beiddiz at vera jafn vit hann; en er[26] H*aralldr*[27] synjaði þess, þá fór hann[28] or landi ok fyrst til Danmerkr á fund Sveins konúngs Úlfssonar, frænda síns, ok bað hann [fara til Einglandz ok vinna l*andit*[29] under sik, sem[30] gjört hafa[31] ener fyrre Danakonúngar. En Sveinn konúngr[32] var þess eigi búinn. Fór þá Toste[33] norþr í Noregh, ok eggjaðe Har*alld konúng Sigurðarson* at fara til E*nglands* ok vinna l*and*it[34] undersigh. Ok þetta sama[35] sumar efter fóro þeir H*aralldr konúngr*[36] ok T*oste*[37] *til* E*nglands* með her, ok felldu í Jórvík Maurukœra jarl Guðinason, en Gyrþr jarl, bróðir hans, flýþe or þeirre or*rost*o. En fám nóttum

---

[1]) [lítill var máttr hans ok. — [2]) jarl Guðinason, *t.* — [3]) þegar. — [4]) þá, *t.* — [5]) *u.* — [6]) *fra* [*saal. F*; ríki, *S.* — [7]) *s.* — [8]) jarðaðr. — [9]) [*u.* — [10]) [*t. F.* — [11]) [þar til. — [12]) heilagr. — [13]) *t. F.* — [14]) [hann í. — [15]) *intet Capitelskifte i F*; En, *t.* — [16]) jarl, *t.* — [17]) [ok. — [18]) *u.* — [19]) landzmönnum. — [20]) [siðr er. — [21]) konúnga. — [22]) [Við þetta var

haardt, at han kunde næppe tale, siger man at Harald erklærede höit for ham, og derefter angav at have Vidner paa, at Kongen havde skjenket ham Riget i England efter sin Död. Kort efter döde Kong Edvard og blev begravet i London i England. Han straalede strax efter sin Död ved Jertegn, ligesom för, og laa i Jorden indtil den hellige Erkebiskop Thomas tog ham op og lod ham lægge i et prægtigt Skrin.

7. Paa Grund af at Harald Godvinsön havde en stor Slægt i England, og var selv i Besiddelse af de mest glimrende personlige Egenskaber, tilmed, at de ypperste i Landet vilde nödig underkaste sig udenlandske Hövdingers Regjering, toge de Harald til Konge, og blev han kronet under kirkelig Indvielse, som der var engelske Hövdingers Sædvane. Man havde ikke kaldet hertil hans Broder Toste, men denne var ældre og ansaae sig derfor som nærmere Kongeværdigheden; han henvendte sig da til sin Broder Harald, og bad om at være lige med ham; men da Harald nægtede dette, drog han af Landet og först til Danmark til Kong Svend Ulfssön, sin Frænde, og bad ham drage til England og underkaste sig Landet, „saaledes som de forrige Danekonger have gjort". Men Kong Svend var ikke belavet derpaa. Toste drog da nord til Norge, og æggede Kong Harald Sigurdssön at drage til England og underkaste sig Landet. Og den samme fölgende Sommer drog Kong Harald og Toste til England med en Hær, og fældede i York Jarlen Mörkar Godvinsön, men hans Broder Gyrd Jarl flygtede fra det samme Slag.

---

ekki. — [23]) jarl, *t.* — [24]) ok var hann þó þeirra. — [25]) þótti. — [26]) *u.* — [27]) konúngr, *t.* — [28]) Tosti jarl. — [29]) [vinna England. — [30]) *rettet;* ok sam, *S.* — [31]) höfðu. — [32]) *t. F.* — [33]) jarl, *t.* — [34]) [vinna England. — [35]) *u.* — [36]) Sigurðarson, *t.* — [37]) jarl, *t.*

síðar baurðuz þeir [vit Stafnfurðu bryggjur vit *Haralld* k*onúng* *Guðinason* [1], ok fèllu þeir þar báðer [2], sem [sagt er [3] í æfvi [4] Noregs k*onúnga* [5].

8. Þá er Vil*hjálmr*[6] spurði andlát Játvarðar k*onúngs*[7] ok þat er *Haralldr* [8] hafðe látið t*aka* sig t*il* k*onúngs* [í Einglandi[9], líkaðe honum stórilla, ok þótti *Haralldr* hafa rofit særi sín ok einkamál við sigh; samnaðe hann þá þegar[10] öllum höfð*íngjum* þe*i*m er hann fèck ok [11]miklum öðrum her; bjó hann [lið þat[12] út í England[; kom hann þar [13] þann tíma, er þeir höfðu bariz Haralldarner; tók hann þegar at herja, er hann [var landfastr [14], ok lagði under sik landit[15], hvar sem hann fór[16]. Én er Haralldr G*uðina*son spurþi þetta, fór hann í mót honum, ok varð fundr þeirra suðr við Helsíngjaport, ok höfðu hvorirtveggju [17] allmykinn her. Þá talaðe Gyrðr jarll [til Har*allds* bróður síns [18]: [19] uggir mik at þèr takiz*t* eigi at hallda [or*rosto* við hertoga Vil*hjálm*[20], því at þú ert eiðsvare hans, ok [hefir þú [21] svarit honum [22] at hallda *eigi* E*nglandi*[23] fyrer honum. Haralldr konúngr svarar: vera kann svâ [24], bróðer [25], at þèr [26] sè betr hent at berjaz við Vilhjálm [27], en [*eigi* vil ek láta [28] þat spyrja, at ek þore eigi at seá hann. Epter þat lèt

---

[1]) [Haralldr konúngr Guðinason ok Haraldr Sigurðarson ok með honum Tosti jarl við Stafnfurubryggjur. — [2]) Haralldr ok Tosti, *t.* — [3]) [segir. — [4]) æfisögum. — [5]) *Jvfr. Fornmanna Sögur 6 B. S. 410-423;* Fagrskinna *S. 137-142.* Pugna utrinque acerrima commissa est, in qua nimius sanguis ex utraque parte effusus est, et innumerabilis hominum bestiali rabie furentium multitudo trucidata est. Denique instantibus Anglis victoria cessit, et Heraldus Noricorum rex cum Tostico et omnibus copiis suis occubuit. Locus etiam belli pertranseuntibus evidenter patet, ubi magna congeries ossium mortuorum usque hodie jacet, et indicium ruinæ multiplicis utriusque gentis exhibet. *Ord. Vit. Hist. Eccl. III, Duch. VI, 500.* cfr. 492-494, ed. Prevost II, 119-121, 123-124; Will.

Men faa Nætter senere sloges de ved Stamfordbrygge med Kong Harald Godvinsön, og der faldt de begge, saaledes som berettes i de norske Kongers Levnet.

8. Da Vilhelm hörte om Kong Edvards Afgang, og at Harald havde ladet sig vælge til Konge i England, blev han meget misfornöiet, og ansaae Harald for at have svigtet sine Eder og höitidelige Löfter til ham; han samlede da strax alle de Hövdinger han fik og en stor Hær desuden; denne Hær rustede han til England, og kom der til samme Tid som de to Haralder havde kæmpet; han begyndte da strax at hærge, som han satte Fod i Land, og underkastede sig Landet, hvor han drog hen. Men da Harald Godvinsön fik dette at vide, drog han imod ham, og mödtes de ved Helsingeport, og havde begge en betydelig Hær. Da sagde Gyrd Jarl til sin Broder Harald: „Jeg frygter det vil ikke lykkes dig at gaae i Kamp mod Hertug Vilhelm, thi du er edsvoren til ham, og har svoret ham ikke at holde England for ham". Kong Harald svarede: „Det kan være, Broder, at det var bedre, om du gik i Kamp mod Vilhelm, men jeg vil ikke at det skal spörges, at jeg ikke vover at see ham". Derefter lod Kong Harald reise sin Fane for sig, og red til

---

Gemm., St. VII, 32-35, Duchesne VI, 285-287. — [6]) bastarðr hertugi, *t.* — [7]) frænda síns, *t.* — [8]) Guðinason, *t.* — [9]) [*u.* — [10]) til sín, *t.* — [11]) stór, *t.* — [12]) her þann allan. — [13]) [*i.* — [14]) [varð landfastr vorðinn. — [15]) land. — [16]) kom. — [17]) hvârtveggi. — [18]) [við Haralld konúng, bróður sinn. — [19]) þat, *t.* — [20]) [bardaga móti Vilhjálmi bastarði. — [21]) [*t. F.; u. S.* — [22]) þat, *t.* — [23]) England. — [24]) þat. — [25]) sagði hann, *t.* — [26]) *s. F.;* þat, *S.* — [27]) enn mèr, *t.* [28]) [ekki hefir ek vanr verit at liggja í hreysum, þá er aðrir menn hafa barizt; ok ecki skal Vilhjálmr bastarðr; *jeg har ikke været vant til at ligge inde i Hytter, naar andre Mænd have gaaet i Kamp,* og *ikke skal Vilhelm Bastard* o. *s. v.*

Haralldr konúngr setja upp merki sitt [fyrer sik [1], ok reið [2] til orrosto í móte Vilhjálme, ok var [3] þar [hinn mesti [4] bardagi, ok þótti þat [5] ósýnt [lánga stund [6], hvorr sigrinn[7] mundi fá[8]; en er[9] á leið orrost*una*, snèri[10] mannfallinu á hendr enskum mönnum, ok fèll þar mykill her, ok [11] aller flýðo, þeir er lífit þágo; þar fèll Haralldr konúngr [12] ok Gyrðr [13] bróðer hans [14]; en Valþjófr [15], *bróðer þeirra*, flýðe or orrosto. Vilhjálmr bastharðr [16] lèt brenna hann síþan í skógi einum ok með honum .c. manna. Þat er sögn enskra manna [17], at [um nóttina efter orrosto þeirra *Vilhjálms* ok *Haralldz* [18] hafe nockurer viner *Haralldz konúngs* farit til valsins ok leitað efter líke hans, ok fundu hann lifanda, ok fluttu til lækníngar [; var hann [19] græddr á laun. [Ok er hann [20] var heill [, villdi hann eigi stríða *með* Vilhjálme til ríkis[21] ok er þat margra manna sögn, at hann[22] hafe lifat allt[23] á daga fram Heinnreiks [24] hins [25] gamla [26].

9[27]. Vilhjálmr bast*harðr*[28] lagði under sik allt Eingland, ok lèt taka sik til konúngs ok vígja[29] under kórónu [; gerðiz hann hinn mesti [30] höfðíngi [31], en hans ríki var þó mjög aufundsamt af mörgum mönnum ok höfðíngjum í Einglandi; ok gjörðu [þeir hiner ensku höfðíngjar, [32]er

---

1) [*u.* — 2) rèð síðan, *beredte sig derpaa.* — 3) varð. — 4) [allmikill. — 5) *u.* — 6) [lengi. — 7) sigr. — 8) hafa. — 9) *t. F.*; *u. S.* — 10) þá tók at snúa. — 11) *en.* — 12) af mæði ok af frábærri sókn, *t.* — 13) jarl, *t.* — 14) *u.* — 15) jarl, *t.* — 16) *u.* — 17) sannorðra, *t.* — 18) [á næstu nótt eptir bardagann. — 19) [ok var síðan. — 20) [En er Haralldr konúngr. — 21) [vorðinn, þá var honum boðit af sínum vinum at stríða á Vilhjálm ok fá landit, hvat er kostaði; en Haralldr konúngr villdi þat ekki ok kvað*st* undirstanda at guð í himinríki unti honum ekki ríkisins: enda má vera at svâ sè betr; tók konúngr þá upp æskiligt ráð, at fyrirláta þessa heims metnat ok geck í stein ok var einsetumaðr, meðan hann lifði, þjónandi svá almáttigum guði úaflátliga bæði nátt ok dag, *bleven (helbredet), blev der tilbudt ham af hans*

Slag mod Vilhelm, og der blev den stærkeste Kamp, og en lang Tid syntes det tvivlsomt, hvem der vilde seire; men da Slaget havde staaet en tidlang, blev Mandefaldet större paa den engelske Side, og der faldt en stor Mængde, og alle flygtede som reddede Livet; Kong Harald faldt der og Gyrd hans Broder, men Valthiof, deres Broder, flygtede af Slaget. Vilhelm Bastard lod ham siden brænde i en Skov og med ham et Hundrede Mand. Det er Sagn hos engelske Mænd, at om Natten efter Slaget mellem Vilhelm og Harald ere nogle af Kong Haralds Venner gaaede til Valen, og have sögt efter hans Lig, og fundet ham levende og fört ham til en Læge, og at han er bleven hemmelig helbredet. Og efter at han var helbredet, vilde han ikke kæmpe med Vilhelm om Riget, og mange sige at han har levet lige til i Henrik den Gamles Dage.

9. Vilhelm Bastard underkastede sig hele England, og lod sig vælge til Konge og krone; han blev en mægtig Fyrste, men dog var hans Herredömme forhadt af mange Mænd og Hövdinger i England, og de engelske Hövdinger,

---

Venner at bekrige Vilhelm og vinde Landet, hvad det end kostede, men Kong Harald vilde det ikke og sagde, at han forstod at Gud i Himmerige undte ham ikke Riget: kan og være at det er bedre saaledes; Kongen fattede da en önskelig Beslutning, at forlade denne Verdens Tant, og gik i Kloster og var Eremit, saa længe han levede, tjenende saaledes den almægtige Gud uafladeligen baade Nat og Dag. — [22]) Haralldr konúngr. — [23]) *s. F.;* at, *S.* — [24]) Heinriks. — [25]) *u.* — [26]) *Order. Vital. (l. III, Duch. VI, 502) beretter omstændelig om Haralds Fald og Begravelse:* „Heraldus quibusdam signis est, non facie recognitus et in castra Ducis delatus: ac ad tumulandum propè litus maris, quod diu cum armis servaverat, Guillelmo agnomine Maleto, victoris jussu traditus". — [27]) Vilhjálmr varð konúngr, *Capiteloverskrift i F.* — [28]) bastarðr. — [29]) lèt vígja sik. — [30]) [ok var. — [31]) allmikill, *t.* — [32]) [enskir menn, þeir.

eigi villdu þjóna Vilhjálmi [1], orðsendíngar [Sveini Úlfssyne, Danakonúngi [2], at hann [skyllde koma [3] til Einglands með Danaher, ok þeir [mundo berjaz [4] í móte *Vilhjálmi* [5], ok gánga under *Svein konúng*. En er Vil*hjálmr* [spurði þessar orðsendíngar, [6]sendi hann þá [7] til Danmerkr Guðina únga[8] Guðinason[9], ok með honum einn ágætan b*isku*p; þeir fóro með [stórum gjöfum til [10]Danakonúngs, ok bað [sik undan, at hann[11] skyllde eigi herja í ríki hans, ok fyrer þetta [sama settiz Sveinn konúngr aftr[12], at fara með her í Eingland, ok [gekk því[13] nöckur ár, at Vilh*jálmr*[14] sendi Dana[15]*konúngi* gjafir, ok frelsti svá *ríki* sitt; ok þat hafa Daner til þess[16] er þeir segja[17] at Sve*inn* [18] *konúngr* hafi ráþ*it* Einglandi epter Haurð*a*knút ok [19] Já*tvarð* [20] hinn góða [21].

10. Þá [22] er höfðíngjar ensker urþu víser [23], at [Daner villdu [24] ekki liðsinna [25] þeim móte Vilh*jálmi*, en þeir voro ráðner til [26], at þeir villdo eigi under hans ríki búa, þá lètu þeir óþull[27] sín ok flýðu brott af lande[28] með mykinn her; þar voro fyrer [29] .iij. jarllar ok .viij. bárúnar, [30]var mest fyrir þeim Sigurðr jall af Glócestr [31], en þeir höfðu hálft fjórða .c. skipa ok þar á bæði mikit lið ok frítt. Þeir fóro fyrst suþr um sjó, ok síþan vestr fyrer Mattheus[32]nes, ok svá út fyrer Galizuland [33], en þaþan fóro þeir til Norfasundz[34] ok út yfer sundin til höfutborgar þeirrar, er Septem[35] h*eitir*; þeir veittu [atg*au*ngu borginne [36]; þeir drápu[37] fjölda m*anna* heiðinna,

---

1) bastarði, *t.* — 2) [til Sveins konúngs Úlfssonar Danakonúngs. — 3) [kæmi. — 4) mundu þá gánga til handa honum ok berjazst með honum. — 5) bastarði. — 6) [vissi þessa orðsendíng, þá. — 7) *u.* — 8) júnga. — 9) Baldvinason jarls. — 10) [stórgjöfum af Vilhjálmi til Sveins. — 11) [at Sveinn konúngr. 12) [lattizst Sveinn konúngr. — 13) [fór svâ. — 14) konúngr, *t.* — 15) Sveini. — 16) *u.* — 17) kalla. — 18) Úlfsson Dana- — 19) eptir. — 20) Játhvarð konúng. — 21) helga. — 22) En. —

som ikke vilde tjene Vilhelm, sendte Bud til Danekongen Svend Ulfssön, at han skulde komme til England med en dansk Hær, og at de vilde kæmpe mod Vilhelm og underkaste sig Kong Svend. Men da Vilhelm hörte om disse Sendelser, sendte han Godvin den unge Godvinssön, Sön af Baldvin Jarl, til Danmark, og med ham en udmærket Biskop. De reiste med store Foræringer til Danekongen, og bad Vilhelm om, at han ikke skulde paaföre Riget Krig, og just for det samme lod Kong Svend det Forsæt fare, at drage med Hær ind i England, og saaledes gik det nogle Aar, at Vilhelm sendte Danekongen Foræringer og frelsede saaledes sit Rige; denne Sandhed ligger til Grund, naar Danske sige at Kong Svend har raadet over England efter Harde-Knud og Edvard den Gode.

10. Da de engelske Hövdinger erfarede, at de Danske ikke vilde understötte dem imod Vilhelm, men de vare fast bestemte paa, at de ikke vilde være under hans Regjering, da forlode de deres Godser og flygtede ud af Landet med en talrig Hær; Anförerne vare tre Jarler og otte Baroner, og den fornemste blandt dem Jarlen Sigurd af Glocester; de havde halft fjerde Hundrede Skibe, og paa disse en talrig og tapper Hær. De seilede först syd over Havet, derpaa vest forbi Matheusnæs, derpaa ud forbi Galizialand, derpaa til Norvasund, og ud over Sundene til den Hovedstad, som hedder Septem; de gjorde Angreb paa Staden, og dræbte der en Mængde hedenske Folk, og

---

23) vissir þess. — 24) Danakonúngr villdi. — 25) lið veita. — 26) í því. — 27) óðul. — 28) Englandi. — 29) formenn. — 30) ok, *t.* — 31) Glaucestr. — 32) Mhts. — 33) Galiziam. — 34) Niorfasunda, *F.* — 35) Septē, *S*; Septen, *F*; *her menes Byen* Septum, Septa, *senere benævnt* Ceuta, *opkaldt efter* Septem fratres Ἑπταδελφοι, *Bjerge i den nordligste Deel af Mauritania Tingitana, ved hvilke Strædet ved Gibraltar er smallest.* — 36) [þar atsókn mikla ok fengu unnit borgina. — 37) þar, *t.*

[en tóku [1] svâ mikit fè í gulle ok silfri, at þat var [allt meira enn þeir höfðu brott or *Einglandi*[2]. Þaþan hallda[3] þeir austr efter Norfvasundum, ok komo til eyjanna, ok unnu hvâratveggju [4] Majork ok Minork. Epter þat fóro þeir til Sikileyjar, ok er þeir voro þar komner [5], þá spurðu þeir úfrið mikinn or Miklagarðe, ok sat um staðinn heiðit fólk bæði á skipum ok á landi; þá var stólk*onúngr* Kirialax [6] hinn mikle, ok hafðe nýtekit við *ríki*; þetta var nøkkurum [.xv.] [7] vetrum efter fall Harallds *konúngs Guðinasonar*. [8] En er ensker menn spurðu úfrið [9] or Miklagarðe, ventu [10] þeir sèr framkvęmdar mikillar, því at lángan tíma áþr *höfðu* *Norð*m*enn* þar [stórmiklar semder[11], þeir er málam*enn* gerðuz. [12]Hèlldu þeir þaþan[13] austr efter hafeno [14] ok svâ norðr til Miklagarðz, ok kvomo til staðarins um nátt, ok var á túngls ljós nockut[15], lögðu þeir þegar til orrosto [vit þá er á skipunum lágu, ok var þar[16] hinn mesti[17] bardage, ok höfðu þeir miklu meira her [18] er fyrer lágu [19], en ensker m*enn* lögðu at svâ dreingilega[20], at þeir náðu[21] uppg*aun*gu á þau skipin, er yz [22] lágu [ok first lágu landinu ok borgarveggjum; en ruðu þeir hvert, svâ sem þeir gengu á, en [23] fólkit var [24] drep*it*, en sumt hljóp á kaf; [sumer hljópu [25] á önnur skip, ok geck svâ skip af skipe flóttinn, [þar til er[26] þeir *höfðu* unnit öll skipin, þau eigi flýðe undan[27]. Þat fólk, er á land komz[28], hljóp í *h*erbúðernar ok sögðu at óflýjande herr var kominn, sá er ecki vetta [mátte rönd vit reisa[29]; ljópu[30] þá upp aller þeir, er í her[31].

---

1) [þeir fengu. — 2) [meira fè enn allt þat er þeir höfðu áðr, ok var þat stórfè af því at þeir höfðu í lausa fè varit öllum eignum þeim er þeir höfðu í Englandi, *mere Gods end alt hvad de havde för, skjönt dette var særdeles meget, da de havde solgt for Lösöre alle de Eiendomme de havde i England.* — 3) hèlldu. — 4) báðar. — 5) *u.* — 6) Κυριος Ἀλεξιος, d. e. Alexius Comnenus. — 7) *s. t. S.* — 8) Frá Engilsmönnum, *Capitel-*

fik et stort Bytte i Guld og Sölv, saa at det endog var mere, end hvad de förte bort fra England. Derfra holdt de öster efter Norvasundene, og kom til Öerne Majork og Minork og indtoge dem begge. Derefter gik de til Sicilien, og da de vare komne der, hörte de en stor Ufred fra Miklagard, og at Hedninger beleirede Staden baade til Sös og Lands; dengang var Kyrjalax den Store Stolkonge, og havde nylig overtaget Regjeringen; Dette var nogle (femten) Vintre efter Kong Harald Godvinssöns Fald. Men da de Engelske hörte om Ufred fra Miklagard, ventede de sig en stor Fremgang, thi Nordboerne havde i lang Tid för nydt der stor Ære, de som gave sig der i Sold. De holdt da derfra öster over Havet og derpaa nord til Miklagard, og kom til Staden om Natten; da var det maanelyst, og begyndte de strax Angreb paa dem der laa paa Skibene, og der blev den heftigste Kamp, da de, som laae der forud, havde en meget större Hær, men Englænderne gjorde et saa skarpt Angreb, at de kom op paa de Skibe, der laae yderst og fjernest fra Landet og Borgmuren; de ryddede da hvert som de kom paa, men Besætningen blev dræbt og endeel sprang i Söen; nogle sprang paa andre Skibe, og gik Flugten saaledes fra Skib paa Skib, indtil de havde taget alle de Skibe, som ikke toge Flugten. Det Folk, som kom i Land, löb ind i Leiren, og sagde at en umaadelig Hær var ankommen, som ingen Skabning kunde staae sig imod; da sprang op alle de som vare i Leiren, og der blev da ikke noget andet Raad for, end at enhver

---

overskrift i F. — 9) mikinn, *t.* — 10) væntu. — 11) [stórsæmdir fengit. — 12) Síðan, *t.* — 13) *u.* — 14) hafi. — 15) mikit ok. — 16) [þar varð. — 17) hardazsti. — 18) lið. — 19) voru. — 20) fast. — 21) þegar, *t.* — 22) yzst. — 23) [; þeir ruddu skipin, svâ sem komuz upp. — 24) sumt, *t.* — 25) [sumt. — 26) [unz. — 27) *u.* — 28) hafði komizst. — 29) stóð við. — 30) lupu. — 31) *u.*

búðunum voro, ok [var ekki ráð*it* tek*it* annat enn hver flýðe sem kom*inn* var, með slíct sem hann fèek munu*m* á komit [1]. En um morguninu er ljóst var [orðit, sá fólkit af borginne [2], at herinn var [3] á brottu allr, sá er setið hafðe um staðinn, en þar voru komin skip mörgh [4] ok ger á [annan vegh allt [5] enn þau [hinu fyrre höfðu [6] verit. Gerðu [7] borgarm*enn* þá m*enn* [8] til skipam*anna*, ok [hèr efter [9] fundu þeir konúnginn, ok tók hann [þá forkunnar [10] vel við [11] þeim, ok þakkaðe þeim sigr þann hinn myekla, er þeir höfðu unnit honum [12] til friðar ok frelsis. Þeir dvölduz um ríð í Miklagarðe, ok frelstu [13] ríki Gr*i*ekjakonúngs [af úfriðe [14]. Kirialax konúngr bauð þeim þar at staðfestaz, ok geta [15] lífs síns, svá sem [sið-venja Veríngja var til, þeirra sem á mála ge*in*gu [16]. En *Sigurðe* jarlle ok [17] öðrum höfðíngjum [18] þótte þau [19] oflítil forlaugh sín at elldaz þar með því móte, at þeir hefði eeke ríki til forráða, ok beiddu *konúng* fá sèr borg noekura *eðr* stað [20], þann er þeir mętte eiga *eðr* [21] *þeirra* erfvíngjar; en *konúngr* þóttiz eigi mega taka aðra m*enn* af óðulum sínum; ok er þeir átto þetta at tala, *segir Kirialax konúngr* þeim, at hann visse land eitt liggja til norðrs [22] í hafvit [23], þat er legit hafðe [24] at fornu under Miklagarðs-keisara, en síðan [höfðu heiðíngjar unnit under ok bygt [25]. Ok er þetta [heyrðu ensker m*enn*, tóko þeir heimilld af *Kirialax konúnge*, at þetta land sk*yllde þeirra* vera, ef þeir feingi unnit, skatta laust ok skyllda; en

---

[1]) [varð ekki annat ráða tekit, enn herinn flýði þaðan sem hann var, hverr er mátti, færandi með slíkt er hann gat með komiz, *blev ikke taget andet Raad, end at Hæren flygtede fra det Sted den nu var, hvem der aarkede, förende med sig det meste han kunde.* — [2]) [fengu borgarmenn sèt. — [3]) af, *t. S feilagtig.* — [4]) ok stór, *t.* — [5]) allan annan hátt. — [6]) [er

flygtede som han stod, med alt hvad han kunde overkomme at före med sig. Men om Morgenen, da det var blevet lyst, saae Folk fra Staden at hele den Hær var borte, som havde beleiret dem, men at der vare komne mange Skibe, af heel forskjellig Form fra de andre, som havde været der för. Stadens Indbyggere sendte da Bud til dem paa Skibene, og derefter fandt de Kongen, og han tog særdeles godt imod dem, og takkede dem for den store Seier, som de havde vundet, ham til Fred og Frelse. De opholdt sig en tidlang i Miklagard, og frelste den græske Konges Rige fra Ufred. Kong Kyrjalax indböd dem til at nedsætte sig der og blive hans Livvagt, som der var Sædvane for de Væringer, som gik i Sold. Men Sigurd Jarl og andre Hövdinger syntes det for ringe en Skjæbne for sig at ældes der paa en saadan Maade, at de ikke havde et Rige til at raade over, og bad Kongen overlade dem en Borg eller en Stad, som de eller deres Arvinger kunde beholde som Eiendom; men Kongen sagde at han kunde ikke jage andre Mænd bort af deres Odel. Og da de samtalte herom, siger Kong Kyrjalax dem, at han vidste et Land, som laa mod nord i Havet, og tilforn havde ligget under Keiseren i Miklagard men siden var erobret og bebygget af Hedninger. Og da Englænderne hörte dette, toge de Hjemmel af Kong Kyrjalax, at dette Land skulde være deres, hvis de fik det vundet, frit for Skatter og Afgifter; og det tilstod Kongen dem. Derefter droge Englænderne

---

þar höfðu áðr. — 7) sendu. — 8) *u.* — 9) [síðan. — 10) [harðla. — 11) *s. F.*; með, *S.* — 12) ok hans liði, *t.* — 13) friðaðu. — 14) [*u.* — 15) vel, *t.* — 16) [siðr er til þeirra manna er á mála gengu. — 17) mörgum, *t.* — 18) enskum mönnum. — 19) *u.* — 20) nockurn, *t.* — 21) ok. — 22) landnorðrs, *nordost.* — 23) haf — 24) hefir. — 25) [unnu heiðíngjar þetta land ok bygðu.

koníngr játaðe þeim því [1]. [Hèr efter [2] fóro ensker [3] *menn* brott or [4] Miklagarde ok [5] norðr í hafit, en efter dvölduz [í Miklagarðe [6] nockurir höfðíngjar [7], ok *geingu* þar á mála. Þeir Sigurðr jarll komo til landz þessa, ok átto margar orrostur þar, ok feingu unnit landit, en ráko á brott allt fólk þat er [áðr bygðe [8]. Síðan bygðu þeir [þat land [9], ok gáfo nöfn, ok köll*uðu* Eingl*and* [10]; borgum þeim er [11] í landinu voro ok [12] þeim er þeir reistu [13] gáfu þeir nöfn staðanna af [14] Eingl*andi*, [15] köll*uðu* [bęði Lundunam [16] ok Jork ok annara höfuðborga [17] í Einglandi. Þeir villdu ekki hafa Pálzbók, sem gengr [18] í Miklagarðe, ok sóttu [19] b*isk*upa í Úngaría [20] ok aðra kennim*enn*; landit [21] liggr sex dęgra haf [22] í ætt austrs [23] ok landnorþrs frá M*icla*-*garðe*, ok er [þat hinn bezsti landkostr, ok [24] hefer þetta fólk [þar jafnan síðan byght [25]; explic*it* [26].

---

[1]) [vissu enskir höfðíngjar, báðu þeir keisarann heimilldar á þessu landi, at þat skal vera eign *þeirra* ok þeirra erfingja skatta laust ok skyllda í alla staði, ef þeir fengi landit unnit undir sik af heiðnum mönnum; þessa játtar keisarinn þeim, *engelske Hövdinger fik dette at vide, udbade de sig af Keiseren Hjemmel for dette Land, at det skulde være deres og deres Arvingers Eie uden alle Skatter og Afgifter, hvis de kunde vinde Landet under sig af Hedningerne; dette tilstod Keiseren dem.* — [2]) [Efter þetta. — [3]) enir ensku. — [4]) af. — [5]) héldu, *t.* — [6]) [þar. — [7]) af liði þeirra, *t.* — [8]) [þar bygði áðr. — [9]) [land þetta. — [10]) England. — [11]) þar, *t.* — [12]) svâ, *t.* — [13]) gerðu. — [14]) or. — [15]) þeir, *t.* — [16]) [þar Lundún. — [17]) nöfnum, *t.* — [18]) geck. — [19]) þeir, *t.* — [20]) Úngariam. — [21]) þetta land. — [22]) siglíng í hafit. — [23]) beggja austr. — [24]) [þar hinir bezstu landzkostir. — [25]) *Hermed fortjener at jevnföres* Order. Vital. Eccl. Hist. libr. IV. (Duchesne VI, 508, ed. Prevost II, 172—3): „Amissa itaque libertate Angli vehementer ingemiscunt, et vicissim qualiter intolerabile jugum sibique hactenus insolitum excutiant subtiliter inquirunt. Igitur ad Svenum regem Danorum dirigunt, atque ut regnum Angliæ, quod Svenus et Canutus avi ejus armis obtinuerunt, reposcat, expetunt. Ultro in exilium aliqui profugiunt, quo extorres

bort af Miklagard og nord over Havet, men nogle Hövdinger bleve tilbage i Miklagard og gave sig der i Sold. Sigurd Jarl og hans Fölge kom til dette Land, og kæmpede der i mange Slag, og underkastede sig Landet, men fordreve alt det Folk, som der boede för. Derefter beboede de dette Land, og gave det Navn og kaldte det England; de Borge, som vare der i Landet, saa vel som dem, de byggede, gave de samme Navne som Stæderne i England havde, de kaldte dem baade London og York, og efter andre Hovedstæder i England. De vilde ikke have Pauls-Bog, som gjælder i Miklagard, og hentede Biskopper og andre Lærere fra Ungarn. Landet ligger sex Dögns Seilads i ost-nordost fra Miklagard, og er et fortræffeligt Land, og der har dette Folk stedse boet siden den Tid.

---

vel a potestate Normannorum sint liberi, vel opibus alienis aucti contra eos ad recidivum certamen revertantur. Quidam autem ex eis pulchræ juventutis flore vernantes longinquas regiones adierunt, et militiæ Alexii imperatoris Constantinopolitani sese audacter obtulerunt. Erat enim multum sapiens, et miræ dapsilitatis: contra quem Rodbertus Wiscardus Apuliæ dux cum suis omnibus arma levaverat in auxilium Michaëlis, quem Danai de throno imperiali expulerant, indignatione Senatoriæ potestatis. Exules igitur Anglorum favorabiliter a Græcis suscepti sunt et Normannicis legionibus, quæ nimium Pelasgis adversabantur, oppositi sunt. Augustus Alexius urbem, quæ Chevetot dicitur, Anglis ultra Byzantium coepit condere, sed nimium infestantibus Normannis eos ad urbem regiam reduxit, et eisdem principale palatium cum regalibus thesauris tradidit. Hac itaque de causa Saxones Angli Ioniam expetierunt, et ipsi ac hæredes eorum sacro imperio fideliter famulati sunt: et cum magno honore inter Thraces Cæsari et Senatui populoque cari usque nunc perstiterunt", cfr. Torfæi Hist. Norv. III, 386–7. *Villehardouin kalder den ovennævnte By Chivetot, græsk* Κιβωτος. *Den skulde ifölge Villehardouin ligge ved Bugten ved Nicomedia i Nærheden af Nicea.* — [26]) [ok þeirra synir þar bygt siðan.

Rikarðar hertoga af norðmandi hon var syster
roþb(er)s er kallaðr var diabol(us) hon let hertoga dom ok
gekk i heremita lif hon helgi samuarsz elskaði þegar
a unga alldri helga kirkiu ok tiþagð klaustra at ui
tia ok þa munka at elska er hon þotto helgaster ok
lifs saman(n)astr. Sva ok agætar olmusur at giora þ
er v þarfr ok þurftig h hafði jafnan akall til
almattigs guðs i sinu barnu ok sins helagra m(anna).
E(r) h(on) þo tignaði h(on) fremst næst guðs uara þ(at) sem ma
riam(?) mest þeir þra sem sin einkanligan foðr.
foður. Ok Johannem ewangelista sem giorlu m(unu) þeir h
reina lyfnaðar er h(on) hellt alla sina æfui þat hon
segia sinu frosk(?) m at þar suar meirar sem hon fe
k ser til eiginbuetta sina eptir afra helltu hinni
fru af hs forrolit alla sina daga. En eptir þat
er roþb(er)t moður broður hs er sik hafði fra skil
it R(oðbert) tok hertoga dom i norðmandi. Viliálmr s(on)
hans er kallaðr bastharð. Enn h(ann) vas eiginkonu son
ok het moðir hs Gunhillda dottir egenrs k(onun)gs ok systir
aþalraðs k(onun)gs. En aller hertogar i norðmandi fyrir h(ann)
voru fullu syni ok var h(ann) þ(vi) bastharde kallaðr sem aller
hans forellrar. þeir giorðu fyrst sin i millum Viliálmr
bastharðr ok Balldvin hin milldr greifi af flandr ok
het greifinum at gipta hon dottur sina Mathill
de. Ok sein hertoghinn kom til greifuans at sia
ungfruna ok h(ann) talade til hennar bliðliga ok kallade
h(ana) h(ans) sina arrio(?). þa s(egir) jungfrun. þer ertu vallar
o er fullhyggr at ek komin af k(onun)ga ætt mun
vilia gipta einu basth(arði). þa reiddiz þessi hinn un
gi hertoghi ok tok i hennar hendr ok felldi hana til iarð
ok traad hana undir fotum s(inum) maxlandi e er basth(arðr). ne
ma at auknefne hlióp h(ann) siðan a hest sin ok reiþ

